

SOSYAL MEDYA ARACILIĞIYLA HAKARET SUÇU VE SUÇUN TESPİTİNE İLİŞKİN UYGULAMALAR*

Av. Fırat ACAY**

Öz

İnsan haysiyeti Anayasa'nın ve Türk Ceza Kanunu'nun yanı sıra evrensel olarak da korunmaktadır. Günümüzde gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri sosyal medya kavramını ortaya koymuş olup, anılan mecra internet erişimine sahip her kesim, kültür ve eğitim düzeyinden insanı bir araya getirmektedir. Anonim isim ve hesapların da kullanımıyla sosyal medyada herkes her konuda yorum yapabilmektedir. Bu durum, suç tanımına uyan tutum ve ifadelerin sosyal medyaya taşınmasına yol açmaktadır. Türk Ceza Kanunu'nda kayıtlı hakaret suçu sosyal medya aracılığıyla işlenebilmekte, hakaret suçunun mecrası değişmekte ve failer kendilerini kolaylıkla gizleyebilmektedir. Bu nedenle, çalışma halihazırda yoğun bir şekilde kullanılan ve insanların hayatlarının bir parçası haline gelen internet iletişimi ile sosyal medya platformları aracılığıyla işlenen hakaret suçlarını, karşılaşılan problemleri ve bu suçlara Türk Ceza Kanunu'nun getirdiği cezai yaptırımları ele almaktadır. Hakaret suçuna ilişkin uygulamadaki sorunlar ile delil toplanmasındaki problemlere de çalışma kapsamında değinilmektedir. Ayrıca, sosyal medya üzerinden yapılan hakaret suçunun unsurları, alenilik unsurlarını taşıyıp taşımadığı, doğrudan paylaşım yapılmamakla beraber hakaret içerikli gönderinin beğenilmesi veya paylaşılmasındaki cezai sorumluluk ile sosyal medya

* *Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 12.12.2020 - Kabul Edildiği Tarih: 01.05.2021*

** *Kars Barosu, T.C. İstanbul Aydın Üniversitesi Bilişim Hukuku Yüksek Lisans Programı, firatacay@stu.aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1261-2288
DOI: 10.17932/IAU.HFD.2015.018/hfd_v07i1003*

hesaplarının anonim olarak kullanılmasının hakaret suçunun işlenmesine etkisi gibi hususlar da çalışmada değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: *Ceza Hukuku, sosyal medyada hakaret, bilişim suçları, sosyal medya, TCK 125, hakaret suçu.*

The Crime of Defamation through Social Media

Abstract

Human dignity is protected universally in addition to the Constitution and the Turkish Penal Code. In today's globalized world the developing information and communication technologies have unveiled the term of social media. The social media brings together people from every segment, culture, and education level with internet access. With the use of anonymous names and accounts, everyone can comment on any subject on social media. This case causes attitudes and expressions that can be regarded as defamation crime in social media. Most of the defamation crimes registered in the Turkish Penal Code can be committed through social media. The environment of the defamation crime changes and the perpetrators can easily hide themselves. For this reason, the study examines the crimes of defamation, the problems encountered, and the criminal sanctions imposed by the Turkish Penal Code on these crimes, which are already used extensively and become a part of people's lives, through internet communication and social media platforms. The problems in practice regarding the defamation crime and the problems in collecting evidence are also mentioned in the scope of the study. In addition, the elements of the offense of defamation on social media, whether it carries the elements of publicity, the criminal responsibility in liking or sharing the insulting post without directly sharing it, and the effect of using social

media accounts anonymously on the commission of defamation are assessed in this study.

Key Words: *Penal Code, Defamation in Social Media, Cyber Crimes, Social Media, TCK 125, Insult Crime*

I. Giriş

20. ve 21. yüzyıllar dijitalleşme ve bilgi teknolojileri bakımından geçmiş yüzyılların bilgi birikimini oldukça çarpıcı bir şekilde geçecek bir gelişim üretmiştir. Bilginin yönetilmesi, erişimi, kitlelere ulaşımı internet teknolojisi sayesinde tüm dünyayı sarmıştır. Temelde radyo ve televizyonla iletişim teknolojilerinde başlayan süreç halihazırda oldukça önemli aşamalar kaydetmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin günümüzde hızla gelişmesiyle insanların hayatlarının vazgeçilmez bir parçası haline gelen sosyal medya kavramı ortaya çıkmıştır. Sosyal medya, internet erişimine sahip her kesim, kültür ve eğitim düzeyinden insanı bir araya getirmektedir.

İnternet erişimine sahip bireyler, Türkiye'nin ya da dünyanın herhangi bir noktasında meydana gelen bir olayı görüntüleme, görüntüyü kayıt altına alma ve bunu paylaşma imkânına sahiptir. Ancak, sosyal medyanın sağladığı anlık paylaşım olanağı yararlı bir iletişim vasıtası olmasına karşın her teknolojik ve sosyal imkânda olduğu gibi doğru amaçlar uğruna kullanılmadığında tehlikeli bir silaha dönüşebilmektedir. Düşüncesiz, fevri veya kasıtlı paylaşımlar verdiği zararlar insanların maddi ve manevi bütünlüğüne yönelik büyük tehditler barındırmaktadır. Aile bireylerinin, sosyokültürel çevre ve mesai arkadaşlarının da görüntülenebildiği sosyal ağlardaki listelerle kötü niyetli kişiler hedeflerine kolaylıkla ulaşabilmektedir. Bu nedenle, sosyal medya olumlu birçok özelliğinin yanında, kötü, çıkarıcı ve intikam peşinde koşan kişiler tarafından kullanıldığında diğer kullanıcılara ciddi zararlar verebilmektedir.

Bireylerin onuru Anayasa'nın ve Türk Ceza Kanunu'nun yanı sıra uluslararası hukuk tarafından da korunmaktadır. Söz konusu sosyal medya

platformları, bireylerin özel bilgilerinin, fotoğraflarının ve videoların bulunabildiği, bireylerin kişisel düşüncelerinin yanında, bilgi ve belgelerini de paylaşabildikleri özel alanlar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda gerek legal gerek illegal faaliyetlerle sosyal medya üzerindeki birçok detay görülebilmekte olduğundan bu platformlar üzerindeki her türlü denetimin gereken standartlara ulaşması gerekmektedir. Ancak, günümüzde hem gereken önlemlerin alınmaması hem de bireylerin sosyal medyadaki mesuliyetten uzak paylaşımları insanların maddi ve manevi zararlarla karşılaşmalarına neden olabilmektedir.

Diğer yandan, sosyal medya platformları internet altyapısının güvenlik zafiyetlerine açık olması kişilik haklarının kolaylıkla ve ivedilikle ihlaline imkân sağlamaktadır. Bu itibarla, sosyal medya platformlarında karşılaşılabilecek kötü amaçlı bir içerik siber mağdurların maddi ve manevi zararlarının yanı sıra, neticelerinin çok ivedi bir şekilde erişimiyle de maruz kalınan zararın boyutlarını oldukça yüksek düzeylere çıkarabilmektedir. Ayrıca, kötü niyetli sosyal medya kullanıcılarının sanal ortamda tespit edilebilmelerinin teknik bakımdan zor olması da sosyolojik ve hukuki problemlerle karşılaşılmasına yol açmaktadır.

Sosyal medya platformlarında en sık görülen sorunların başında hakaret suçu gelmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun sekizinci bölümü olan şerefe karşı suçlar bölümünde yer alan 125. maddede tanımlanan hakaret suçu, *“Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”* hükmüyle belirtilmiştir. Anılan kanununun 126.-131. maddeleri arasında ise hakaret suçunun işlenme yöntemlerine, kime ve neye yönelik olarak işlendiğine bağlı olarak yaptırımlarının değiştiği kaydedilmekte olup, hakaret suçunda isnat edilen suçun kanıtlanması, iddia ve savunma makamlarının dokunulmazlıkları, haksız eylemler dolayısıyla veya karşılıklı hakaret, bireyin hatırasına hakaret ile soruşturma ve kovuşturma koşulu başlıklarıyla düzenlenmektedir.

Sosyal medya aracılığıyla hakaret suçunu tüm yönleriyle ele almaya çaba sarf eden bu çalışmanın sosyal medya ve bilişim hukuku başlıklı bölümünde, sosyal medya kavramı açıklanmak suretiyle sosyal medya araçları, bunların suçun işlenme mecrası olarak kullanımı ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin beraberinde getirdiği yeni bir alan olan bilişim hukuku ele alınmaktadır.

Hakaret suçuna ilişkin genel hususlar başlığı altındaki müteakip bölümde, hakaret suçu kavramı ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda hakaret suçu, hakaret suçunun konusu ve unsurları ele alınmak suretiyle hakaret suçuna ilişkin genel bir kavramsal çerçeve çizilmeye çalışılmaktadır.

Son olarak, sosyal medya üzerinden yapılan hakaretin suçunun unsurları ile sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen hakaret suçuna ilişkin delillerin toplanması ve değerlendirilmesinin tartışılmakta olduğu sosyal medya üzerinden yapılan hakarete ilişkin hususlar başlıklı bölümde ise, sosyal medyada yapılan hakaret ve eleştiri, farklı sosyal medya araçları aracılığıyla icra edilen hakaret suçuna ilişkin hususlar, tüzelkişilere ait sosyal medya hesaplarının hakaret suçunda kullanımı gibi hususlara değinilmektedir. Çalışmada ikincil kaynaklar ele alınmakta olup, Türkçe ve İngilizce kaynaklardan istifade edilmektedir. Ayrıca, çevrimiçi ve basılı materyaller, makaleler, internet yayınları ve ilgili dergiler, raporlar ve kitaplar üzerinde yoğunlaşmaktadır.

II. Sosyal Medya Ve Bilişim Hukuku

2.1. Sosyal Medya Kavramı

İnternetin gelişimiyle birlikte bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ataklar sosyal medyayı ortaya çıkarmış, bu sayede her türlü bilgi, haber ve anlık paylaşımlar milyonlarca kullanıcının erişimine hazır hale gelmiştir. Bu çerçevede, bilginin yayılışı kolaylaşmış, dünya üzerindeki iletişim gelişmiştir. Sosyal medyanın gelişimi halihazırda bireylerin birçoğunu sosyal hayatının yerine ikame edilmeye başlanmış, kullanıcılar etkileşim için kişisel verilerini, konum bilgilerini ve iletişimde oldukları insanları paylaşmaya başlamıştır.

Sosyal Medya veya bir başka deyişle “yeni medya”, zaman ve mekân sınırlaması olmadan, mobil tabanlı olarak, paylaşımın ve tartışmanın esas olduğu bir iletişim şeklidir.¹ Sosyal medya kavramı ilk olarak Usenet isimli bir programın 1979 yılında internet üzerinden halka açık mesaj gönderilmesine imkan sağlamasıyla ortaya çıkmıştır.² Anılan programdan sonra Web 1.0’in geliştirilmesiyle internet üzerinden senkronize iletişim kurabilme olanağıyla daha önce tecrübe edilemeyen bir bilgi akışı sağlanmaya başlamıştır. Coğrafik kısıtları ortadan kaldıran bu gelişme günümüzde kullanılan sosyal medya ve internet bazlı iletişim teknolojilerinin temelini teşkil etmiştir.³ Web 2.0 uygulamasının kullanılmaya başlamasıyla ise, web muhtevasını kontrol etme, yeni içerikler tesis etme ve diğer kullanıcılarla ilişki kurma gibi faaliyetler gerçekleştirilmeye başlamıştır. Sosyal medya da bu kapsamda bir Web 2.0 uygulaması olarak hayatımıza girmiştir.⁴ Başta sosyal ağ siteleri ve bloglara altyapı sunan Web 2.0 teknolojisi zaman içinde günümüzün popüler uygulamalarından Facebook, Twitter, Instagram, YouTube, LinkedIn, Google uygulamaları ve Wikipedia gibi blog sayfalarının temelini oluşturmuştur.⁵

Diğer taraftan hem iletişim disiplini içinde hem de halkla ilişkiler, enformasyon bilimi ve kitle iletişim araçları gibi ilgili disiplinler sosyal medyanın yeni tanımlarını sunulmaktadır. Tanımlar tipik olarak sosyal medya kavramı etrafında birleşmekte ve kullanıcı tarafından oluşturulan içeriği veya etkileşimi vurgulayan dijital teknolojileri ifade etmektedir. Sosyal medya, genellikle Web 2.0 iş birliğine dayalı *web* ile eşanlamlı

¹ Murat Volkan Dülger, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, 8. Baskı, S.138.

² Ebru Karadoğan İsmayılöv, Gözde Sunal, “Gözetlenen ve Gözetleyen Bir Toplumda, Beden ve Mahremiyet İlişkisi: Facebook Örneği” **Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, S:18, 2012, S.27.

³ Mustafa Cıngı, “Online Pazarlama İletişiminde Kullanılan Video İçeriklerinin Ürün Tanıtımına Etkisi” **Humanities Sciences**, C.10, S:4, 2015, S.146

⁴ Mine Kaya, “Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.28, S: 119, Temmuz 2015, S.278

⁵ Erdem R. Erkul, “Sosyal Medya Araçlarının (Web 2.0) Kamu Hizmetleri ve Uygulamalarında Kullanılabilirliği”, **Türkiye Bilişim Derneği**, S:116, Aralık 2009, S.98.

olduğu düşünülen, belirli cihazlara veya araçlara dayalı olarak teknoloji merkezli olarak kavramsallaştırılmıştır. Bu çerçevede, sosyal medya; kullanıcılar arasındaki etkileşimlerin algılanmasını kolaylaştıran ve esas olarak kullanıcı tarafından oluşturulan içerikten değer türeten internet tabanlı, sınırlandırılmamış ve kalıcı kitlesel iletişim kanallarını temsil etmektedir.⁶

2.2. Sosyal Medya Araçları

İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle mobil teknolojiler de önemli yeniliklere sahne olmuştur. İnternetin ve akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla kişiler çevrimiçi şekilde birbirleriyle sürekli etkileşim haline kalmaktadır. Bu çerçevede, dijital uygulamalar sayesinde günlük hayatta önemli bir yer işgal etmeye başlamıştır.⁷ Sosyal medya kavramını bireylere ulaştıran unsur esas olarak, sosyal ağ siteleri, bloglar, medya paylaşma sayfaları, sosyal işaretleme platformları ve podcasting olarak tanımlanan ses ve görüntü kayıt programlarıdır.⁸

Bloglar, bireylerin yaşantılarının, hissiyatlarının ve görüşlerinin günlük formatında sanal âleme taşınmış hali olarak ifade edilebilmektedir. Basit bir kullanım ve edinme imkânı sunan bloglar, genel itibariyle bilgi paylaşımına odaklanmakta olup, devamlı güncellenmektedir.⁹ Mikrobloglar ise sınırlı sayıda karakterle paylaşım yapma, resim ve lokasyon paylaşımına izin veren,¹⁰ tüm dünyadan hızlı bir biçimde haber, bilgi ve anlık paylaşım imkânı sağlayan sitelerdir.¹¹ Söz konusu sitelerin

⁶ Caleb T. Carr ve Rebecca A. Hayes, *Social Media: Defining, Developing, And Divining*, *Atlantic Journal Of Communication*, 2015, 23:1, S. 47

⁷ Müberra Yurdakul ve Nilüfer Dalkılıç, “Sigortacılık Sektöründe Dijital Çağ”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, Sayı: 50, S. 52.

⁸ Mehmet Emin Arslan, “Sosyal Medyada Kişilik Hakları İhlalleri ve Korunma Yolları”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.7, S: 2, Aralık 2017, S.129

⁹ Cihan Becan, “Değişen İletişim Ortamında Kurumsal Blogların Çağdaş Halkla İlişkiler Alanındaki Yeri: Kavramsal Bir Çerçeve” *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2011, C.21, S.51.

¹⁰ Kaya, *A.G.M.*, S.283

¹¹ Mustafa Çalışkan, Yunus Mencik, “Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya” *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, S:50, 2015, S. 267.

en popülerleri, bugün sosyal medya denilince ilk akla gelen Twitter, Instagram, TikTok ve Swarm uygulamalarıdır.

Sosyal ağ siteleri ise, kullanıcıların kendi profillerini oluşturmak suretiyle hizmet alabildikleri, diğer kullanıcılarla etkileşime girebildikleri ve çeşitli paylaşımlar yapabildikleri sosyal medya vasıtalarıdır. Sosyal ağ sitelerinin en popülerleri Facebook ve LinkedIn uygulamalarıdır. Podcasting kavramı da internet üzerinde daha önceden uygulamaya yüklenmiş, istenildiği zaman ulaşılabilen ses veya video dosyalarının genel adıdır.¹² Medya paylaşım siteleri ise daha çok görüntülü içeriklerin paylaşılmasına imkân veren ortamlar olup, farklı sosyal medya araçlarıyla irtibatlı bir şekilde kullanılabilir. En popüler medya paylaşım sitesi Türkiye’de milyonlarca insanın gerek yayıncı gerek seyirci olarak kullandığı Youtube uygulamasıdır.

2.3. Sosyal Medya ve Suç Analizleri

Gitgide değişen ve çeşitlenen sosyal medya uygulamaları, kanallarının kitlesel ve ısrarcı doğasından giderek daha fazla yararlanılması beklenmektedir, Kişilerarası yorumlanabilen ve yanıtlanabilen kitle mesajlarına izin vererek etkileşimlerin ölçeğini değiştirmesi öngörülen sosyal medya araçları geniş ve bağlamsal olarak farklı kitlelerle bağlantı kurma yönünde tasarlanmaktadır. Aynı zamanda, mesajlar, gruplar ve otomatikleştirilmiş algoritmik programlar tarafından giderek daha fazla yazılsa da bireyselleştirilmiş bir gönderici tarafından gönderiliyor gibi görünecektir. Bu nedenle, kitle iletişim araçlarında bireyler ve diğerleri arasında kitlesel kişisel alışverişler, sosyal etkileşimlerle ilişkili “yakınlık yanılısamasını” giderek daha fazla yansıtabilecektir. Bu durumun da iletişimin ve etkileşimin mevcut kavramsallaştırmalarını daha da bulanıklaşması sonucunu doğuracaktır. Bu yanlış kişisel etkileşimler, kullanıcılarda duygusal tepkiler ve bağımlılık oluşturma riski taşıdığından

¹² Özlem Özaydın, “Sosyal Medya Aracılığıyla Kişilik Haklarının İhlali”, **Fasikül Hukuk Dergisi**, C.11, S: 111, Şubat 2019, S.513.

ve hem karar vermeyi hem de kişisel ilişkileri etkileyebileceğinden, bu gelişmelerin potansiyel etik sonuçları bulunmaktadır.¹³

Tüm bu etik kaygılara ilave olarak, sosyal medya içinde bulunduğu gelişimle gerek kamu hukuku gerek özel hukuku ilgilendiren farklı problemleri de beraberinde getirmektedir. Bu problemler sosyal medya ağlarının hukuki olarak da izlenmesinin gerekli kılmaktadır. Ancak, teknolojinin değişme hızına nazaran hukuk daha yavaş dönüşüme uğramaktadır. İnsanlar ve toplumlar arası ilişkiler, iktisadi ilişkiler, devletlerin yaklaşımları ve uluslararası ilişkiler dönüşen hukukla değişmektedir.¹⁴ Bu bağlamda, sosyal medya ve teknoloji hukuk ile insani ve toplumlar arası ilişkileri de etkilemektedir.

Sosyal medya araçları, bireylerin kendi kimlikleri kadar anonim kimlik olarak ifade edilen kurgusal isim ve hesaplarla da boy gösterebildikleri, muhataplarıyla etkileşime girebildikleri bir mecradır. Bu tür bir anonim olma hali bireylere gerçek hayata ilişkin normalde yapamayacakları yorumları yapabilme imkânı sunmaktadır. Anılan geniş ifade alanı hayatın olağan akışı, ahlakın ve hukukun prensipleriyle çatışan eylem ve söylemlerin hayata geçirilmesine de olanak sağlamaktadır. Ancak, anonim hesapların kullanılması da bu tür durumlarda takibi zorlaştırmakta ve farklı sorunlara neden olabilmektedir.

Sosyal medya hesabı Yargıtay 12. Ceza Dairesi 2015/15291 Esas ve 2016/1124 Karar Sayılı kararı ile bilişim sistemi olarak kabul edilmiştir.¹⁵ Sosyal medya üzerinde işlenen suçlar değerlendirildiğinde, bu tür suçları ceza yasalarında bulunmakla birlikte, sanal ortamdaki icraları açısından başkalaşan hakaret ve tehdit gibi klasik suçlar ile sadece sanal ortamda yapılması olanak dahilinde olan bilişim suçları olarak ikiye ayrılmaktadır. Sosyal medya platformlarında sıklıkla gözlemlenen iki suç grubunda da failin kimliği genellikle gizlemekte, mağdur açısından yaşananların

¹³ Carr ve Hayes, **A.G.M.** S. 54-55.

¹⁴ Serhat Koç, “Hukuksal Bağlamda Sosyal Medya Analizi Ve Kıyaslamalı Mevzuat Önerileri”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), 2013, İstanbul Bilgi Üniversitesi, S. 57.

¹⁵ Servet Yetim, Sosyal Medyadan Elektronik Delil Toplama ve Değerlendirme, Ankara, Seçkin, 2016, S. 475

güçlüğü daha artmaktadır. Failin tespit edilmesinin ve yakalanmasının zorluğu da bu duruma ilave edildiğinde, sosyal medyada işlenen cürümlerin diğer suçlardan ayrıştığı ortaya çıkmaktadır. Bu güçlükteki en önemli hususun başında ise, faillerinin belirlenmesinde kullanılacak yasal ve teknik metotlara ilişkin sorunlar gelmektedir.¹⁶ Öte yandan, anonim kimlikler sınırsız özgürlük dünyasının nimetlerinden istifade ettikleri yaklaşımından aldıkları kuvvetle nefret söylemi için de kendilerine yer hazırlamaktadırlar.¹⁷

Bu çerçevede, sosyal medyada işlenen suçlara ilişkin mevcut yasalar ekseninde yapılan suç analizleri yaşamın içinde tecrübesi mümkün olan cürümler kadar internet ortamına has suçların da bulunduğunu ortaya koymaktadır. Yargıtay kararlarına bu açıdan bakmanın faydalı olacağı değerlendirilmekle birlikte, sosyal medyada işlenen suçlara göre Yargıtay kararları,

- Halkı kin ve düşmanlığa alenen tahrik,
- Verinin hukuka aykırı bir şekilde verilmesi ya da ele geçirilmesi,
- Haberleşmenin mahremiyetinin ihlal edilmesi,
- Gizliliği ihlal,
- Toplumun bir bölümünün değer verdiği dini değerleri açıkça aşağılama,
- Bilişim sistemini engelleme, bozma, erişimini imkânsız hale getirme, verileri silme, yok etme ya da değiştirme,
- Banka ve kredi kuruluşlarının sistemlerini bilişim teknolojilerini kullanmak suretiyle dolandırıcılık,
- İftira atma,
- Kişilik hakları ihlali,
- Kişilerin huzur ve sükûnunu bozma,
- Tehdit ve şantaj,

¹⁶ Gürkan Özocak. “Sosyal Medyada İşlenen Suç Tipleri ve Suçluların Tespiti.” Özocak Hukuk & Danışmanlık, [Http://www.ozocak.com/dosyalar/A104b3.pdf](http://www.ozocak.com/dosyalar/A104b3.pdf), S. 15-16

¹⁷ Faik Uyanık, Sosyal Medya: Kurgusalılık Ve Mahremiyet, Kocaeli Üniversitesi Yeni Medya Kongresi, 2013, S. 15, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.

- 2911 Sayılı Kanun’a muhalefet,
- Özel hayatın gizliliğini ihlal,
- Terör suçları,
- Hakaret suçu
- Cinsel Suçlar
- Dolandırıcılık

gibi çok farklı alanlardaki suçlardan oluşmaktadır.¹⁸

Netice itibariyle, günden güne artan sosyal medya kullanımı anılan platformlarda işlenen suçların da artmasına neden olmaktadır. Bu aşamada, sosyal medyanın şuurlu bir biçimde kullanımı hukuki ceza ve yaptırımlar kadar önem taşımaktadır. Teknolojik gelişmelerin bilgi ve iletişim teknolojileri ile sosyal medya platformlarını da hızla değiştirdiği dikkate alındığında, anılan ortamlarda icra edilen veya edilebilecek suçlardaki hukuki muğlaklıkların giderilmesinde disiplinler arası koordinasyondan istifade edilmesi büyük önem arz etmektedir.

2.4. Bilişim Hukuku

Bilişim kavramı Türk Dil Kurumu’nun güncel sözlüğünde, “*İnsanoğlunun teknik, ekonomik ve toplumsal alanlardaki iletişiminde kullandığı ve bilimin dayanağı olan bilginin özellikle elektronik makineler aracılığıyla düzenli ve akla uygun bir biçimde işlenmesi bilimi, bilişim.*” şeklinde ifade edilmekte, bilişim teknolojisi kavramı ise, “*bilişimde kullanılan bütün araç ve gereçlerin oluşturduğu sistem*”¹⁹ olarak ifade edilmektedir. Başka bir ifadeyle, dijitalleşmenin getirdikleri çerçevesinde bilgisayar teknolojisini kullanmak suretiyle tesis edilen bilgi sistemlerine özetle bilişim sistemleri denilmektedir.²⁰

¹⁸ Nebiye Konuk ve Yaprak Apay, “Sosyal Medyada İşlenen Suçlara İlişkin Yargıtay Ceza Daireleri Kararlarının İçerik Analizi İle İncelenmesi”, Yeni Yüzyılda İletişim Araştırmaları, İksad Yayınları, 2019, S. 281.

¹⁹ <https://sozluk.gov.tr/>

²⁰ Davut Özkul, “Bilişim Sistemi Kavramı Ve Bilişim Sistemlerinin Denetimi”, **Sayıştay Dergisi**, C. 13, S: 44, Ocak 2002, S.14.

Bilişim denilince akla ilk olarak bilgisayarlar ve parçaları, bilgisayarların veri kullanmasını sağlayan yazılımlar ile bilgisayarları birbirlerine bağlayan ağ sistemleri gelmektedir. Bilişim sistemlerinin kullanılmasıyla yasaların ihlal edilmesi durumunda işlenen çok çeşitli cürümlere de bilişim suçları denilmektedir. Bilişim suçu kavramı sanal suç, siber suç, internet suçu ve bilgisayar suçu gibi kavramlarla da tanımlanabilmektedir.²¹ Bilişim suçları icra edilme biçimleri ve vasıtaların çeşitliliğiyle diğer suç çeşitlerinden farklılaşmaktadır. Nitekim, bilişim suçları Türk Ceza Kanunu'nun 10. bölümünde "Bilişim Alanında Suçlar" başlığı altında ayrı bir bölümde ele alınmaktadır. Kanunun 243.-246. maddeleri arasında kayıtlı bilişim suçları, bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması gibi suçlardan müteşekkildir.

Bilişim sistemine girme suçu Türk Ceza Kanunu'nun 243. maddesinde, *"bir bilişim sisteminin bütününe veya bir kısmına, hukuka aykırı olarak giren veya orada kalmaya devam etmek"* olarak nitelenmiştir. Bu tanımlama, anılan faaliyetleri icra edenin Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddesini ihlal edeceği hükme bağlamaktadır. Anılan maddenin 3. fıkrası, *"bu fiil nedeniyle sistemin içerdığı veriler yok olur veya değişirse"* suçun cezasının artacağı belirtilmektedir. Kanun koyucu bahse konusu suçun ihdasında bilişim sistemlerinin güvenliğinin sağlanması ve özel hayatın gizliliğinin muhafazası hukuki fayda olarak gözetmiştir. Suçun maddi unsurunun tesisi bakımından sisteme girme ve sistemde kalma gibi eylemlerin yürütülmesi elzemdir.

Sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçunun tanımlandığı Türk Ceza Kanunu 244. maddesinde, *"bilişim sisteminin işleyişini engelleyen veya bozan"* kişi, *"bir bilişim sistemindeki verileri bozan, yok eden, değiştiren veya erişilmez kılan, sisteme veri yerleştiren, var olan verileri başka bir yere gönderen kişi"* ile *"bu fiillerin bir banka*

²¹ Cengiz Apaydın, "Bilişim Sisteminin İşleyişini Engelleme Ve Bozma Suçları", **Ceza Hukuku Dergisi**, C.10, S: 29, Aralık 2015, S.208.

veya kredi kurumuna ya da bir kamu kurum veya kuruluşuna ait bilişim sistemi üzerinde” işleyen failin kanunu ihlal edeceği kaydedilmiştir.

Diğer taraftan, Kanunun 245/A maddesinin birinci fıkrasında, “bir cihazın, bilgisayar programının, şifrenin veya sair güvenlik kodunun; münhasıran bu Bölümde yer alan suçlar ile bilişim sistemlerinin araç olarak kullanılması suretiyle işlenebilen diğer suçların işlenmesi için yapılması veya oluşturulması durumunda, bunları imal eden, ithal eden, sevk eden, nakleden, depolayan, kabul eden, satan, satışa arz eden, satın alan, başkalarına veren veya bulunduran kişinin kanunu ihlal etmek suretiyle suç işleyeceği ifade edilmiştir.

Türk Ceza Kanunu’nun 10. bölümünün tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması başlıklı 246. maddesinde, “bu bölümde yer alan suçların işlenmesi suretiyle yararına haksız menfaat sağlanan tüzel kişiler hakkında bunlara özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunur.” hükmü amirdir.

III. Hakaret Suçuna İlişkin Genel Hususlar

3.1. Hakaret Suçu Kavramı ve TCK’da Hakaret Suçu

İrade sahibi bir mahlûk olan insan, hareket, tutum ve davranışlarının dış çevresindeki etkilerin ve bunların sonuçlarını kestirebilecek durumdadır. Suç kavramı genel itibariyle, bireylerin ortak iradeleri neticesinde teşekkül etmiş hukuk sistemlerinin bazı müeyyidelerle yasakladığı fiillere denilmektedir. Yasaklanan bu eylemler insanların davranışlarının çevrelerine vermeleri suç olarak nitelenen olası zararların önüne geçmeyi amaçlamaktadır. Burada önemli olan husus, anılan hareketin icra edilmesidir. Zira, suçun teşekkülünde harekete ilişkin tahayyül yerine suç konusu hareketin fiiliyata dökülmesi ve dünyada maddi biçimde bir değişiklik meydana getirmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, bir suç türü olarak hakaret suçu da dünyada olduğu gibi Türkiye’de kanunlarla farklı müeyyidelere tabi tutulmuştur.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nun sekizinci bölümünde “şerefe karşı suçlar” başlığıyla ele alınan hakaret suçu, 125. maddede “bir kimseye

onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırı” şeklinde nitelenmektedir. Anılan suç, sabık 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda hakaret ve sövme suçu olarak ayrılmışken, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda böyle bir ayırım bulunmamaktadır.

Hakaret suçuyla korunması amaçlanan insan şerefi soyut bir kavramdır. Bu nedenle, soyut bir kavramla ilgili meydana gelen haksız bir duruma yönelik alınacak tedbirler sorunsalı gündeme gelmektedir.²² Dünyadaki hukuk düzenlerine bakıldığında, benzer özellikteki suçlara verilen cezaların benzer nitelikte olduğu görülmekte, ancak haysiyete yönelik suçlar için öngörülen cezaların yasalarda oldukça farklı cezai müeyyideler getirdiği görülmektedir. Bu yaklaşım söz konusu kavramların toplumların kültürel kodlarında ve kanunlarında da önemli bir unsur olan örf ve adetlere²³ göre toplumdan topluma değişiklik gösterebileceğini ortaya koymaktadır.²⁴ Hakaret ve sövme olumsuz içerikli bir fikir açıklaması ve bu çerçevede de iletişim aracı olarak değerlendirilmektedir.²⁵

Sabık 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki hakaret ve sövme suçu ile 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki hakaret suçu arasındaki en önemli değişim hakaret ve sövme ayırımının bırakılarak, sövme suçunu hakaret suçunun seçimlik hareketleri olarak öngörülmesi olmuştur.²⁶

Hakaret suçunda mağdura bir eylem veya vaka yüklemek, sövme suçunda ise, mağdurun onurunu ve saygınlığını incitici hakarete bulunmak esastır. Bu konuyu örneklendirmek gerekirse, failin mağdura, “*sen bir eşeksin*” ifadesi sövme suçuna, “*sen şeker üretip satan şirketin müdürü iken, rüşvet*

²² Mine Arısoy, “Hakaret”, **Tbb Dergisi**, Sayı 72, 2007, S.154.

²³ Mustafa Özen, “Hakaret Suçu ve İnternet Yolu ile İşlenmesi”, **Tbb Dergisi**, Sayı 75, 2008, S. 95.

²⁴ Doğan Soyaslan, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 12 Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2018, S. 308.

²⁵ Serhat Sinan Kocaoğlu, **Hakaret Suçu**, Birinci Baskı, Seçkin Hukuk Ankara 2019, S. 43.

²⁶ Arısoy, **A.G.M.**, S.151.

almadığın müşteriye yeterli malı vermezdin” ifadesi ise hakaret suçuna misal teşkil etmektedir.²⁷

3.2. Hakaret Suçuna İlişkin Genel Açıklamalar

3.2.1. Suçun Hukuki Konusu

Bireyin onuru hakaret suçunun konusu oluşturmakta olup, Türk Ceza Kanunu’nun 125. maddesinde, *“bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırı”* anlatımıyla suçun konusu ifade edilmektedir.

Suç fiilleri, suçun konusuna göre zarar ve tehlike suçu olmak üzere ikiye ayrılmakta,²⁸ hakaret suçu da bu bağlamda tehlike suçu olarak kabul edilmektedir.²⁹ Tehlike suçlarında, suçun konusunun zarar tehlikesiyle muhatap olması suçun hayata geçmesi bakımından yeterli görülmektedir.³⁰ Bireyin sosyal hayattaki değerini zedeleyen, itibarını değersizleştiren hakaret, kişilerin manevi değerlerine yapılan bir saldırı olarak ifade edilmektedir.³¹ Hakaret suçunda asıl amaç bireyin manevi değerleri olduğundan, suçun teşekkülü için mağdurun onurunu kaybetmesi beklenmez.

Diğer yandan, tehlike suçları somut ve soyut tehlike suçları olarak ikiye ayrılmaktadır.³² Somut tehlike suçu kavramında hakiki bir zarar tehlikesinin teşekkülü beklenirken, soyut tehlike suçu kavramında ise,

²⁷ Erdener Yurtcan, **Yargıtay Kararları Işığında Hakaret Suçları**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, 2019, S. 9-10.

²⁸ Uğur Ersoy, “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit’e Armağan, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.11, S: 41, Ocak 2020, S.31.

²⁹ Ahmet Caner Yenidünya, Mehmet Emin Alşahin, “Bireyin Şerefine Karşı Suçlar”, **Tbb Dergisi**, S:68, 2007, S. 49.

³⁰ Ersoy, **A.G.M.**, S. 32.

³¹ Devrim Aydın, “Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu”, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan, T.C. **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C.19, S:2, 2013, S. 879.

³² Duygu Sezen, “Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu” Çankaya Üniversitesi Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, S.30.

hareketin icrası kâfi görülmekte, maddi bir tehlikenin ortaya çıkması gerekmemektedir. Bu itibarla, hakaret suçu soyut tehlike suçlarından biri olarak değerlendirilmekte, zarar suçu olarak görülmemektedir.³³

3.3. Hakaret Suçunun Unsurları

3.3.1. Suçun Maddi Unsuru

3.3.1.1. Suçun Fiili

Hakaret suçunu düzenleyen 5327 Sayılı TCK'nın 125. maddesindeki hüküm bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırıyı kayıt altına almaktadır.³⁴ Bu bağlamda, suçun maddi unsuru toplum hayatında insanlarla birlikte yaşayan bireyin çaba ve emekleri sonucunda tesis ettiği itibarına ve onuruna³⁵ yönelik saldırının olması gerçekleşmesi suçun maddi unsurunu oluşturmaktadır.³⁶ Maddi unsurun oluşması için ilgili maddeden de çıkarılacağı üzere bireyin şeref ve haysiyetine maddi bir fiil ya da vaka yüklenmek suretiyle ya da sövme fiiliyle hakaret suçu mağduruna dönük bir saldırının gerçekleşmesi gerekmektedir.³⁷

Bununla birlikte, hakaret suçunun işlenmesi hususunda mağdurun ilgili suçu işleme olasılığının bulunmadığı toplum tarafından bilinse de hakaret suçu yine de işlenmiş olacaktır.³⁸ Suçun icrası açısından bireyin onur, şeref ve saygınlık gibi değerlerine yönelik rencide edici ifadelerin sarf edilmesinin ve bireyin toplumda aşağılanarak küçük duruma düşürülmesinin TCK'nın maddi unsurunun teşkil ettiği izahattan varestedir.

Öte yandan, TCK'nın 125. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, *“Fiilin, mağduru muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi*

³³ Yenidünya, A.G.M, S.68.

³⁴ Arısoy, A.G.E., S.156

³⁵ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**,6. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2009, S. 505.

³⁶ Fehmi Şener Gülseren, İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları, **Laü Sosyal Bilimler Dergisi**, 2013,S. 17.

³⁷ Yavuz Erdoğan, (2015) “Sosyal Medya Aracılığı İle İşlenen Hakaret Suçu” **Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 3, Sayı 6

³⁸ Özen, A.G.M., S. 96.

halinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezaya hükmolunur.” hükmünün bu çalışmanın da temelini oluşturan sosyal medya aracılığıyla yapılan hakaret suçunun maddi unsurunu teşkil ettiğini ifade etmek mümkündür. Her ne kadar hakaret suçunun sosyal medya aracılığıyla işlenmesine yönelik geniş çerçeveli kanuni bir düzenleme bulunmasa da anılan mecrada işlenen suçun Basın Yayın Kanununa bağlı olarak yaptırıma tabi tutulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, basın-yayın ifadesinin bahse konu internet iletişim araçlarını kapsadığı da kaydedilmektedir.³⁹

Kişinin gururuna, şerefine ve prestijine zarar verebilecek somut bir eylem ya da gerçeği atfetmek suretiyle gururuna, şerefine ve prestijine saldırmak 125. maddeye göre hakaret suçu olarak düzenlenmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun maddesi. Günümüzde 'insan' günlük yaşamında çok önemli bir yer tutan internet, sadece sayısız fayda sağlamakla kalmayıp birtakım zararlar da getirmektedir. Bu zararlardan biri de internet üzerinden işlenen suçların sayısındaki artış. Devasa gruplara hitap eden internet, işlenmeyi kolaylaştırmakta ve birçok suçu artırmaktadır. Hakaret suçunun kendisi internet aracılığıyla kolaylıkla işlenebilecek bir suçtur. Suçun tanımlanmasında ve suçun ispatlanmasında ciddi zorluklar ortaya çıkmış olabileceğinden, soruşturma ve yargılamada bazı problemlerle karşılaşmak oldukça olasıdır⁴⁰.

Buradaki temel sorun, 5651 sayılı Kanunun 9. maddesinde yer alan ve aynı zamanda kişisel haklar ve başkalarının özgürlükleri arasındaki dengenin özünü ihlal eden kişiliğin korunmasının istismar edilmesidir. Günümüzde ilgili Kanunun 9. maddesi, herkesin internette fikirlerini hızla sınırlandırmasına imkân veren genel bir “sansür hükmüne” dönüşmüştür. Bu kaosun gerçek nedeni, bir medeni hukuk kavramını koruma konusunda

³⁹ Gülseren, A.G.E., S. 19.

⁴⁰ Gülseren, Fehmi Şener, "İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları." *Latü Sosyal Bilimler Dergisi* 4.1 (2013): 15-33.

kanun koyucunun ceza hukuku yaptırımları ile hayal kırıklığı yaratmasıdır⁴¹.

Maddeden çıkarılacağı üzere, hakaret suçu kişiye yönelik olabileceği gibi kişinin gıyabında da işlenebilecektir. Ancak, gıyapta hakaret suçunun işlenmiş kabul edilebilmesini teminen failin icra ettiği hakaret eyleminin, en az üç kişi eliyle ihtilat edilmiş olması halinde suçun işlenmiş sayılacağı koşulu kanun maddesinde yer almaktadır. Anılan üç kişinin belirlenirken, fail haricindeki en az üç kişinin olay hakkında bilgi sahibi olması durumunda, suçun kişinin gıyabına işlenmiş sayılması hususu suçun geçerlilik koşulu olarak gündeme gelmektedir. Ancak, Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 21.05.1989 tarihli 2815 Esas No ve 3583 Karar No.lu kararı uyarınca, daktilo marifetiyle çoğaltılarak kooperatif ortaklarına gönderilen yazı vakasında hakaret yayın yoluyla işlenmiş sayılmamaktadır.⁴²

Hakaret içerikli sosyal medya iletisinin mağdur dışında birine iletildiği haller de ayrı bir tartışma konusu olarak literatürde yer almaktadır. Mağdura iletilen bir elektronik postada kayıtlı hakaret içeren ifadeler üçüncü bir kişi tarafından okunursa, suçun başta gıyapta işlenmesi hususu ele alınmaktadır. Burada ihtilatın suçun unsuru olduğu ele alındığında, failin ihtilat kastı ve hakaret içeren metne üç kişinin ulaşip ulaşamadığı da ayrıca analize muhtaçtır. Buna ilave olarak, fail paylaşımı veya elektronik postasıyla iletimi mağdurun egemenlik sahasına dahil ettiği için mağdur paylaşımına eriştiği takdirde, hakaret suçu daha sonra huzurda da işlenmiş olarak kabul edilecektir. Mağdurdan önce elektronik postayı okuyan, anılan postayı sildiği takdirde, huzurda hakaret suçunun girişim olarak kaldığının değerlendirilmesi gerektiği kaydedilmektedir. Öte yandan, mağdurun hakaret içeren ifadeye daha sonra ulaştığı durumlarda, hakaret suçunun evvelden gıyapta akabinde huzurda işlendiği neticesine ulaşmanın hatalı olacağı ele alınmaktadır. Örneğin, üçüncü bir kişiye iletilen içerik veya paylaşım daha sonra mağdurun dikkatine sunulursa,

⁴¹ Çırakoğlu, Melikşah, *5651 Sayılı Kanun Çerçevesinde İnternet Erişiminin Engellenmesi ve Erişim Sağlayıcıları Birliği*. Diss. Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2015.

⁴² Erol Çetin, **Hakaret Suçları**, Ankara, Seçkin Yayınları 3. Baskı, 2008, S. 88

mağdura yöneltilmiş bir ileti olmadığından hakaret suçunun huzurda işlenmesinin mevzubahis olmayacağı ifade edilmektedir.⁴³

Fiilin diğer kişiler tarafından algılanabilme olanağına bağlı olan aleniyette, yer tespitinin tek başına bir önemi bulunmamaktadır. Bu bağlamda, aleniyetin belirlenmesindeki en önemli hususun hareketin sayısı ve kimliği belirsiz şahıslar tarafından algılanabilme olanağının olması olduğu değerlendirilmektedir. İhtilat ve aleniyet arasındaki fark tam da burada meydana gelmektedir. Aleniyet için fiilin algılanabilmesi yeterliyken, ihtilatta ise hareketin algılanabilme olanağı yetersiz bulunmakta, fiilin kesinlikle algılanmış olması gerekmektedir. Diğer bir farklılık da aleniyette hareketin sayısı ve kimliği belirsiz şahıslar tarafından algılanabilme olanağı yeterli görülürken, ihtilatta ise kimliği belirli asgari üç kişiyle icra edilmelidir. Örneğin, bir failin bir duvara yazdığı bir sloganı sadece iki kişinin görmesi durumunda aleniyet bulunmaktadır. Ancak, bu durumda ihtilat unsurunun gerçekleştiği söylenemeyecektir.⁴⁴

3.3.1.2. Suçun Hukuki Konusu

Bireyin onuru hakaret suçunun konusu oluşturmakta olup, Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde, “*bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldırı*” anlatımıyla suçun konusu ifade edilmektedir.

Suç fiilleri, suçun konusuna göre zarar ve tehlike suçu olmak üzere ikiye ayrılmakta,⁴⁵ hakaret suçu da bu bağlamda tehlike suçu olarak kabul edilmektedir.⁴⁶ Tehlike suçlarında, suçun konusunun zarar tehlikesiyle muhatap olması suçun hayata geçmesi bakımından yeterli görülmektedir.⁴⁷ Bireyin sosyal hayattaki değerini zedeleyen, itibarını değersizleştiren

⁴³ Aras Türay ve Irmak Erdoğan, Gıyapta Hakaret Suçunda İhtilatın Hukuksal Niteliği, D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Durmuş Tezcan'a Armağan, C.21, Özel S., 2019, S. 1345-1346.

⁴⁴ Türay ve Erdoğan, **A.G.M.**, S. 1349-1350.

⁴⁵ Uğur Ersoy, “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit'e Armağan, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.11, S: 41, Ocak 2020, S.31.

⁴⁶ Ahmet Caner Yenidünya, Mehmet Emin Alşahin, “Bireyin Şerefine Karşı Suçlar”, **Tbb Dergisi**, S:68, 2007, S. 49.

⁴⁷ Ersoy, **A.G.M.**, S. 32.

hakaret, kişilerin manevi değerlerine yapılan bir saldırı olarak ifade edilmektedir.⁴⁸ Hakaret suçunda asıl amaç bireyin manevi değerleri olduğundan, suçun teşekkülü için mağdurun onurunu kaybetmesi beklenmez.

Diğer yandan, tehlike suçları somut ve soyut tehlike suçları olarak ikiye ayrılmaktadır.⁴⁹ Somut tehlike suçu kavramında hakiki bir zarar tehlikesinin teşekkülü beklenirken, soyut tehlike suçu kavramında ise, hareketin icrası kâfi görülmekte, maddi bir tehlikenin ortaya çıkması gerekmemektedir. Bu itibarla, hakaret suçu soyut tehlike suçlarından biri olarak değerlendirilmekte, zarar suçu olarak görülmemektedir.⁵⁰

3.3.1.3. Suçun Faili

Genel itibariyle kanunda kayıtlı suç fiilini icra eden kişiye fail denilmektedir. 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde kayıtlı "*bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi*" ifadesiyle suçun faili tanımlanmıştır. Bu maddede ifade edilen kişi gerçek ve tüzel kişi olarak sınıflandırıldığında, hakaret suçunun faili gerçek kişiler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çerçevede, her gerçek kişi hakaret suçunun faili olabilirken, tüzel kişiler anılan suçun faili olamamaktadır.

Bu konuda, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda tüzel kişilere ilişkin hakaret suçu isnadı hususunda herhangi bir tespit yapılmamakla beraber, süreli veya süresiz yayınlar aracılığıyla işlenen suçlarda yayıncının tüzel kişi olması mümkün olabilmektedir. Ancak, bu durumda da güvenlik tedbiri konusunda genel hükümlere bakılması gerekmektedir.⁵¹

⁴⁸ Devrim Aydın, "Türk Ceza Kanunu'nda Hakaret Suçu", Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan, T.C. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C.19, S:2, 2013, S. 879.

⁴⁹ Duygu Sezen, "Türk Ceza Kanunu'nda Hakaret Suçu" Çankaya Üniversitesi Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2016, S. 30.

⁵⁰ Yenidünya, A.G.M, S. 68.

⁵¹ Veli Özer Özbek V.D., Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler, 12. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, S. 491.

3.3.1.4. Suçun Mağduru

Mağdur sözlük manasıyla “*haksızlığa uğramış (kimse)*”⁵² olarak tanımlanmaktadır. Hakaret suçu bağlamında ele alındığında, onuruyla oynanan, netice itibariyle haksızlığa uğrayan kişi suçun mağduru sıfatını almaktadır. Suçun tesisini teminen mağdurun belirlenebilmesi elzemdir. Her birey hakaret suçunun mağduru olabilmekte, akıl hastaları, küçükler, ölümler ve kamu görevlileri de mağdur olabilmektedir. Ancak, suçun cezası mağdura göre değişmekte olup, mağdurun kamu görevlisi veya Cumhurbaşkanı olmasıyla farklı cezai yaptırımlar bulunmaktadır. Örneğin, 5237 sayılı TCK’nın 125. maddesinin 3 (a) fıkrasında “*kamu görevlisine karşı görevinden dolayı*” hakaret nitelikli hâl olarak değerlendirilmiş ve işlenmesi durumunda öngörülen cezanın alt hududunun bir yıldan az olamayacağı hükme bağlanmıştır.

Diğer yandan, 5237 sayılı TCK’nın 130. maddesi uyarınca kişinin hatırasına hakaret de “*bir kimsenin öldükten sonra hatırasına en az üç kişiyle ihtilat ederek hakaret eden kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.*” hükmüyle suç olarak kabul edilmiştir. Ölenin arkasında bıraktığı maddi miras kadar manevi mal varlığı da bulunmakta olup, bu manevi mal varlığına yapılan tahkir ve tecavüz yasa maddesinin ihlali anlamına gelmektedir.⁵³ Ölüye hakarete ilişkin eski tarihli bir Yargıtay kararında, “*Ölüye hakareten sanık C.G.in yapılan duruşması sonunda, (...) Türk Ceza Kanunu’nun 178/1. maddesinin saptadığı ölünün naaş ve kemikleri hakkındaki hakaretin maddi eylemlere yapılan hakareti kapsamakta olup sözle vuku bulan hakaretin aynı Yasanın 488/2. maddesine uygun bulunduğu ve bu suçun ise kavuşturulmasının şikâyete bağlı olduğu gözetilmeksizin sanığın yazılı şekilde hükümlülüğüne karar verilmesi, (...).*”⁵⁴ kararı verilen hükmün bozulmasına yol açmıştır.

⁵² <https://sozluk.gov.tr/>

⁵³ Mehmet Emin Artuk V.D., **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 17. Bs, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, S. 521.

⁵⁴ Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 18.06.1975 Tarih ve 1975 / 3417 Esas ve 1975 / 3467 Karar Sayısı ile Verdiği Kararı.

Anılan karar her ne kadar mülga TCK döneminde verilmiş olsa da hâlihazırda da geçerliliğini korumaktadır. 5237 sayılı TCK'nın ilgili maddeleri ışığında değerlendirildiğinde kişinin hatırasına hakaret hususunda temelde herhangi bir değişiklik olmadığı gözlemlenebilecektir.

Diğer yandan, kişini hatırasına hakaret kapsamında, 5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanuna da değinmek gerekmektedir. Söz konusu kanunun birinci maddesindeki *“Atatürk'ün hatırasına alenen hakaret eden veya söven kimse bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Atatürk'ü temsil eden heykel, büst ve abideleri veyahut Atatürk'ün kabrini tahrip eden, kıran, bozan veya kirleten kimseye bir yıldan beş yıla kadar ağır hapis cezası verilir. Yukarıdaki fıkralarda yazılı suçları işlemeye başkalarını teşvik eden kimse asıl fail gibi cezalandırılır.”*

hükmü Atatürk'ün hatırasına yönelik hakaret ve sövme suçlarını düzenlemektedir. İkinci madde ise, *“Birinci maddede yazılı suçlar; iki veya daha fazla kişiler tarafından toplu olarak veya umumi veya umuma açık mahallerde yahut basın vasıtasıyla işlenirse hükmolunacak ceza yarı nispetinde artırılır. Birinci maddenin ikinci fıkrasında yazılı suçlar zor kullanılarak işlenir veya bu suretle işlenmesine teşebbüs olunursa verilecek ceza bir misli artırılır.”* suçun nitelikli hallerini ele almaktadır.

Bireyler özellikle sosyal medyanın kendilerine sağladığı özgürlük ortamını kullanırken, Atatürk'e ilişkin fikirlerini sosyal medya platformlarında sınırsızca kullanabilmektedirler. Bu durum da hakaret suçunun alenen işlenmesine ve cezanın artmasına neden olabilmektedir. Nitekim, sosyal medya platformu Facebook'ta yapılan paylaşımlarda *“Atatürk'ün hatırasına hakaret”* suçunu işlemekten yargılanan iki kişiye 1'er yıl 3'er ay hapis cezası verilmiştir. İstanbul Anadolu 58. Asliye Ceza Mahkemesi kararının gerekçesinde, *“Sanıkların sosyal paylaşım sitesinde yapmış oldukları paylaşımlarının, Yüce Atatürk'ün aziz hatırasına yönelik düşünce ve kanaat içermeyen, doğrudan küçük düşürücü nitelikte ve Atatürk'ün onur, şeref ve saygınlığını rencide edici boyutta olduğu, Atatürk'ün hatırasına hakaret suçunun yasal unsurlarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar sanıklar tarafından suç işleme kastı ile hareket etmedikleri, suça konu paylaşımların düşünce ve ifade*

özgürlüğü kapsamında kaldığına yönelik savunma yapılmış ise de Facebook isimli sosyal paylaşım sitesindeki söz konusu paylaşımların düşünceyi açıklama, yayma hürriyeti ve eleştiri sınırlarını aştığı, şeref ve itibarı ihlal edici nitelikte olduğu değerlendirilmiştir.”⁵⁵

Yargıtay 11. Ceza Dairesi'nin 2019 / 7876 Esas, 2020 / 2736 Karar ve 04.06.2020 karar tarihli kararında; YCGK 20.05.1991, E.1991/9-105 ve K.1991/168 sayılı kararında açıklandığı üzere, 5816 sayılı Kanun'un 1/2. fıkrasında düzenlenen "*Atatürk'ü temsil eden heykel, büst ve abideleri veya Atatürk'ün kabrini tahrip etme, kırma, bozma veya kirletme*" suçunun oluşabilmesi için, eylemin Atatürk'ün hatırasına hakaret özel kastıyla gerçekleştirilmesi gerektiği cihetle; olay günü arkadaşları ile futbol oynayan suça sürüklenen çocuk ...'nun meydana bulunan Atatürk heykelinin bulunduğu yapının üstüne çıkmaya çalıştığı, ancak çıkamaması üzerine eline geçirdiği mermer parçasını fırlatarak heykelin alt kısmında bulunan mermeri kırmasından ibaret eyleminde, Atatürk'ün hatırasına hakaret özel kastının bulunmadığı, eylemin kamu malına zarar verme suçunu oluşturduğu gözetilmeksizin, yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi bozmayı gerektirmiştir.

3.3.2. Suçun Manevi Unsuru

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu suçun manevi unsurunu kast ve taksir kavramlarıyla ele almaktadır. Kast, failin kanunda suç olarak belirtilen bir eylemi bilerek ve isteyerek yapması ve neticesini öngörmesi; taksir ise failin suç olan eylemini bilerek ve isteyerek icrası, ancak neticesini öngörememesi şeklinde hareket etmesi halleridir.⁵⁶ Suçun manevi unsuru hakaret suçu bağlamında ele alındığında, hakaret suçunun kasten icra edilen fiil olduğu aşikâr olmakla birlikte, söz konusu suçun manevi unsuru genel kast olarak ifade edilmektedir. Hakaret suçu ister mağdurun huzurda ister mağdurun gıyabında olsun her hal ve karda manevi unsuru kast olarak değerlendirilmektedir.⁵⁷ Hakaret suçunu eylem veya olgu isnadında

⁵⁵https://www.ntv.com.tr/turkiye/sosyal-medyadan-ataturke-hakarete-hapis-cezasi,Na5qew2vqe01y753_68lq

⁵⁶ Soyaslan, A.G.E., S. 319-321.

⁵⁷ Soyaslan, A.G.E., S. 322-325.

bulunulması ya da sövme aracılığıyla işleyen failin anılan suçu kasıtlı bir şekilde işlediği de oldukça açıktır.⁵⁸

Diğer yandan, hakaret suçunun manevi unsurlarından biri olan olası kast ve bilinçli taksirle işlenmesi hususunda şunları ifade etmek yerinde olacaktır. Olası kast da kast gibi bilerek ve isteyerek icra edilirken, tek farkı neticesinin öngörülebilmesidir. Bu çerçevede, hakaret suçunun olası kastla da işlenebilmesi mümkündür. Bilinçli taksir ise suçu oluşturan eylemin bilinerek ve istenerek işlenmesi, ancak neticenin hayata geçmeyeceğinden emin olması durumudur. Dolayısıyla, hakaret suçunun bilinçli taksir çerçevesinde işlenmesinin çok da mümkün olmadığını belirtmek yerinde olacaktır.

3.4. Diğer Ülke Hukuk Düzenlerinde Sosyal Medya Aracılığıyla Hakaret Suçuna İlişkin Değerlendirmeler

Hakaret suçuna ilişkin diğer ülke hukuk düzenlerindeki tedbir ve müeyyidelere konusunda ülkeler arasında farklı kanun, düzenlemeler ve cezai yaptırımlar ortaya çıkmaktadır. Almanya’da internet aracılığıyla işlenen hakaret suçlarıyla ilgili ilk düzenleme 1996’da Telekomünikasyon Hizmetleri Kanunu ile yapılmış, 1997’de ise Alman Tele Servisler Kanunu ile ilgili alanda ayrıca düzenlemeler yapılmıştır.⁵⁹ Anılan yasalarla Almanya sınırları dahilinde internet vasıtasıyla işlenecek suçların belirlenmesi, cezai yaptırımlar ve Alman toplumunun sanal ortamda korunması yönünde önlemler alınmıştır. Son yıllarda yapılan düzenlemelerle servis, içerik ve erişim sağlayıcılarının sorumlulukları ve bunların hayata geçirilmemesi halindeki yaptırımlara ilişkin güncellemeler yapılmıştır.⁶⁰

Web sitesi içeriğinin sahibi, bu içeriğin barındırıldığı bir bilgisayar barındırma sağlayıcısı olursa, içerik sağlayıcı olarak onaylanır. Üçüncü şahıslar için İnternet erişim altyapısına erişim. Erişim sağlayıcısı daha önce yasadışı olarak yasa dışı herhangi bir iletişim kurmaz ve bunu

⁵⁸ Arısoy, A.G.E., S. 170.

⁵⁹ Erdem, Şentürk, A.G.E., S. 2717.

⁶⁰ Gülseren, A.G.E., S. 26.

barındırmaz. Bu yönü kavramak, hukuka aykırı uygulamaya taraf değildir. Sorumlu kişi halletti. Buna karşılık, erişimi engelleme yasadışı haklarla mücadele için bir araç olarak kullanılabilir⁶¹.

Üçüncü şahıs içeriğinin önemine yapılan atıf, aracılarn hukuki sorumluluğunun gelişmesine yol açabilir. Bu, hukukun kötüye kullanılmasını içeren içerik ve telif hakkı iş modellerini temsil edebilecek içerik gibi onlar için çok önemli olan bir husustur ve bu nedenle, bu yasa dışı eylemler ekonomik hayata bir darbe teşkil eder. Üç taraf arasındaki ilişki, ISP'lerin sorumluluğuna tabidir. Bu, siber uzayda birçok yasal soruna yol açar ve avukatların dikkatini çeken de budur. Durumun yasallığını kanıtlamaya gelince, onları etkileyebilecek karmaşıklıklardan endişe duyuyorlar. Bunun nedeni, ABD hukukunun "Cubby CompuServe" davası örneğine odaklanmasıdır. Kısa vadeli veya çapraz görev süresi ile uzun vadeli kullanım yükümlülüğü arasında bir fark vardır, çünkü sorumluluk yalnızca uzun vadeli görev süresiyle ilgili olmalıdır. Bu, üçüncü taraf barındırma içeriğinden kaynaklanıyor olabilir. Pek çok İnternet kullanıcısı, paylaşacakları materyalin telif hakkı ve yayın kanunlarını ihlal ettiğinin farkında olmayabilir. Bu, bu tür hizmet sunan bazı sitelerin sorumluluktan kaçmasına neden olur. Buna rağmen, düzenli bilgi birikiminin bir sonucu olarak yasa dışı verilerle ilgili yasal bir sorumluluk vardır⁶².

Online dünyada bu davalar sistematik bir şekilde yürütüldüğünde hakaret konusu internet araçlarının sorumluluğu açısından yaygın bir tartışma konusudur. Birçok İnternet kullanıcısı, bir dizi Sosyal Ağda hakaret alışverişinde bulunur ve saldırgan davranır. İnternet iletişimi Facebook gibi sosyal ağ siteleri aracılığıyla sohbet odalarına (IM) getirilen bu konuşma yazılı metin hakkında söylenecek ve netleştirilecek ve bu nedenle ticaret ve şirket alanlarıyla sınırlı kalmamaktadır. İngiliz hukukuna göre, yayınların yasal sorumluluk süresi üç yıldır, ancak makale webde her okunduğunda yenilenebilir. Ancak bu yasa insan haklarına zarar vermekte

⁶¹ Memiş, Tekin, "Erişimin Engellenmesi, Hukuki Sorunlar Ve Çözüm Önerileri." (2009).

⁶² Goldman, Eric, "Internet Immunity And The Freedom To Code." *Communications Of The Acm* 62.9 (2019): 22-24.

ve internetteki ifade özgürlüğü kurallarını ihlal etmektedir. Bu nedenle, bu çok daha fazla ilmi yapar 'bu, çevrimiçi gazetelerde ciddi bir kısıtlama görevi görür.

İngiliz hukukunda sosyal medya ve internet hakkında hukuki düzenlemelerin olduğu özel bir mevzuat bulunmamaktadır. Ancak, internetten kaynaklanan problemlerin izalesi bakımından mevzuatta bazı değişiklikler yapılmış olup, anılan mevzuat değişiklikleri daha ziyade pornografi ve çocuk pornografisi alanlarına odaklanmıştır.⁶³

İletişim Özgürlüğü Yasası temelinde düzenlemelerin bulunduğu Fransa'da bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi sonucunda anılan kanuna "*link üzerinde özel haberleşme dışındaki iletişim servisleri ile ilgili hükümler*" başlığı ilave edilmiş, günümüzdeki sosyal medya suçlarına karşı tedbir alınmaya çalışılmıştır.⁶⁴ Ancak, söz konusu başlıkla internet içerik sağlayıcılarına ilişkin hukuki ve cezai bir düzenleme yapılmamış, Fransa bu alanı Fransız Ceza Kanunlarıyla düzenleme altına almıştır.

İtalyan Ceza Hukuku'nun hakaret ve sövme suçuna ilişkin Türk Ceza Hukuku ile benzer noktalar taşıdığı söylenebilmektedir. İtalyan Ceza Hukuku kişinin gıyabında icra edilen fiili saldırı ve olgu isnadı benzeri hallerden bilgi sahibi olmaması ve dolayısıyla yanıt veremeyeceği, bunu duyanların mağdur hakkında olumsuz düşüncelere kapılmasına neden olacağı gerekçesiyle daha ağır cezalandırılmalarını öngörmüştür. Bahse konu yasaya göre suçun aleni bir şekilde işlenmesi ya da kamu görevlisine görevi sebebiyle hakaret edilmesi hususlarında Türk Ceza Kanunu'ndaki hükümlerle benzerlik gösterdiği ifade edilebilmektedir.⁶⁵

Benzer şekilde, Avrupa Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı (AGİT) Basın Özgürlüğü Temsilciliği'nin hazırladığı "AGİT Bölgesinde Hakaret ve Hakaret Yasaları: Karşılaştırmalı Bir Çalışma" başlıklı çalışma

⁶³ Fatih Mahmutoglu , "Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Süjelerinin Ceza Sorumluluğu", **Journal Of Istanbul University Law Faculty**, C. 59, Sayı. 1-2, S. 47-48.

⁶⁴ Mahmutoglu, **A.G.M.**, S. 46.

⁶⁵ Kaya, **A.G.E.**, S. 47-48.

mukayeseli ve doyurucu bir bilgi kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın geniş bir özeti aşağıda sunulmaktadır.⁶⁶

Medyaya karşı olmak da dâhil olmak üzere AGİT bölgesinde hakaret yasaları bir dereceye kadar düzenli olarak uygulanmaya devam etmektedir. Almanya, İsviçre ve Danimarka gibi medya özgürlüğünün güçlü savunucuları olarak kabul edilen devletlerde ara sıra gazetecilerin mahkumiyetleri devam etse de özellikle sorunlu alanlar Güney Avrupa’da Yunanistan, İtalya, Portekiz ve Türkiye, Orta Avrupa’da Macaristan, Orta Asya ve Azerbaycan olarak öne çıkmaktadır.

Batı Avrupa’daki dokuz AGİT üyesi devlet mağdur bir kamu görevlisiyse, uluslararası standartların açık bir ihlali olarak iftirayı daha sert bir şekilde cezalandırmaktadır. Geri kalan ülkeler genellikle resmi görevin yerine getirilmesiyle bağlantılı olarak, kamu görevlilerine karşı çeşitli hakaret biçimleri için cezai sorumluluk öngörmektedir. Demokratik kamusal inceleme ve hesap verebilirlik temelleriyle bariz çelişkiye rağmen, AGİT üyesi devletlerin yaklaşık yarısı devlet başkanının itibarı ve şerefine özel koruma sunmaktadır. Bu eylemlere yönelik cezalar, özellikle Batı ve Kuzey Avrupa monarşilerinde ve Orta Asya’da, genel karalama ve hakareten çok daha ağır bir müeyyideye sahiptir. Türkiye hem gazeteciler hem de sıradan vatandaşlar tarafından Cumhurbaşkanı’na yönelik eleştirilerin cezalandırılması için ceza hukukunun olağanüstü kullanımıyla dikkat çekmektedir. Bu şekildeki bir düzenleme, AHİM kararlarında açık ve kesin bir dille ihlal olarak değerlendirilmektedir. AHİM, hakaret konusunda özel bir yasal düzenlemeyle daha fazla koruma sağlamanın kural olarak Sözleşme’nin ruhuna uygun olmadığını; cumhurbaşkanı ya da diğer devlet görevlilerini korumak için özel bir yasa maddesi bulunmasının “aşırı koruma olarak” düşünce ve ifade özgürlüğünün ihlali sonucu yarattığını ifade etmektedir. (Colombani ve Diğerleri-Fransa; Pakdemirli-

⁶⁶ Scott Griffen, (Ed) Barbara Trionfi, Defamation And Insult Laws In The Osce Region: A Comparative Study, **Organization For Security And Co-Operation In Europe The Representative On Freedom Of The Media**, 2017, S. 5-6.

Türkiye; Artun ve Güvener-Türkiye Kararları)⁶⁷ Örneğin, Cumhurbaşkanına hakaret suçu kapsamında 1982-1989 yılları arasında 340 kişi, 1989-1993 yılları arasında 207 kişi, 1993-2000 yılları arasında 158 kişi; 2000-2007 yılları arasında 168 kişi; 2007-2014 yılları arasında 248 kişi hakkında soruşturma açılmıştır. Sadece 2018 yılında ise 26.115 kişiye Cumhurbaşkanına hakaret suçlamasıyla dava açılmıştır.⁶⁸ Ayrıca, 2014 yılından 2019 yılı sonuna kadarki süreçte, Cumhurbaşkanına hakaret suçundan 63.041 kişiye dava açılmış, bu davalardan 9.554'ü mahkumiyetle sonuçlanmıştır. 2019 yılı itibariyle 2014-2019 yılları arasında Cumhurbaşkanına hakaret suçlaması bağlamında 2.663 kişi hapis cezasıyla cezalandırılmıştır.⁶⁹ Belirtmek gerekir ki Ceza Muhakemeleri Kanunu'nun 100. maddesi ve devamında tutuklama şartları ile tutuklama kararı verilebilecek suçlar açıkça belirtilmiştir. Cumhurbaşkanına hakaret suçu sair kanununda bahsi geçen suçlar arasında yer almamaktadır. Bu nedenle verilen tutuklama kararları kanuna aykırıdır.

AGİT üyesi 16 devlet, devlete hakaret veya hakaret suçunu cezalandırmakta olup, devlet sembollerine yönelik suçları yasaklayan ceza yasaları AGİT bölgesinde oldukça yaygındır. Ancak, fiziki bir saygısızlık ile sözlü veya yazılı hakaret arasında ayırım yapmak genellikle daha zordur. Hapis genellikle bir yaptırım olarak masada durmakta ve süreler uzun (Almanya'da beş yıla kadar) olabilmektedir. Diğer 16 devlette ise, parlamentolar, hükümetler ve kamu otoriteleri gibi devlet organlarına hakaret etmek de açıkça yasaklanmıştır. 2016 yılında Almanya'da yaşanan Böhmermann olayından⁷⁰ önce büyük ölçüde unutulmuş olan yabancı

⁶⁷ Kolbükten, B., (2015) ("Cumhurbaşkanına Hakaret" Suçu Üzerine Bir Deneme, Ankara Barosu Dergisi, S. 43.

⁶⁸ <https://Halagazeteciyiz.Net/2019/10/08/Hangi-Cumhurbaskani-Kac-Hakaret-Davasi-Acti/>

⁶⁹ <https://Www.Birgun.Net/Haber/5-Yilda-63-Bin-Kisiye-Cumhurbaskani-Na-Hakaret-Davasi-322790>

⁷⁰ Hamburg Eyalet Mahkemesi Şubat 2017'deki Kararında, Alman Tv Programcısı Jan Böhmermann'ın Cumhurbaşkanı Erdoğan hakkındaki şiirinin "Hakaret İçerikli Ve Onur Kırıcı" Olduğuna Hükmettiği Bazı Bölümlerini Yasaklamıştı. Bunun Üzerine Böhmermann, "Erdoğan Şiiri"nin Kısmen Yasaklanması Kararına İtiraz Ederek, Temyize Başvurmuştu.

devlet başkanlarını koruyan özel yasalar, AGİT üyesi 18 devlette tüzük kitaplarında yer almaktadır.

Hakaret suçuna ilişkin bazı devletler, örneğin altı yıla kadar hapis gibi ağır yaptırımlar uygulamaktadır. Yabancı devlet başkanlarına koruma sağlayan çoğu devlet, bu korumayı büyükelçiler gibi diğer yabancı yetkililer için de genişletmektedir. Yedi AGİT üyesi devlet, yabancı devletlere hakareti suç sayarken, yaklaşık üçte birinin yabancı devletlerin veya uluslararası kuruluşların sembollerine yönelik suçlarla ilgili yasalar bulunmaktadır.

Az sayıdaki AGİT üyesi devleti, ölen kişiye veya “ölenlerin hatırasına” hakaretle ilgili ayrı ceza hükümleri bulundurmaktadır. Bu hükümler çoğu kez yaşayan kişilerin zarar görmesini gerektirmez ve suçlamalarda bulunmak için uzun süreler sağlar. AGİT üyesi devletlerin yaklaşık üçte birinde küfür ve dini hakaret yasaları bulunmaktadır. Ancak, bu hükümler doğası gereği farklıdır ve bazı durumlarda küfür ve/veya dini hakareti nefret söylemi yasasının öğeleriyle birleştirmektedir.

AGİT bölgesindeki son yasal gelişmeyle ilgili tablo karışıktır. Bir yandan, 2009’dan bu yana neredeyse bir düzine devlette cezai karalama ve hakaret yasaları yürürlükten kaldırılmış, küfür gibi diğer alanlarda kademeli ilerleme kaydedilmiştir.

Öte yandan, Rusya Federasyonu gibi bazı devletler son zamanlarda cezai Yeni kurulan hükümetlerin sosyal medya platformları ve farklı internet mecraları üzerinden “nefret söylemi” ve siber zorbalığa karşı koyma çabaları, cezai hakaret yasalarının unsurlarını güçlendirmeye yönelik teklifleri içermektedir. AGİT üyesi ülkelerin yüksek mahkemeler, cezai hakaret ve ifade özgürlüğü söz konusu olduğunda karışık sinyaller göndermektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) ise, standartlarına uygun yasal reformları teşvik etmede sınırlı bir etkiye sahip olmaktadır.

<https://www.dw.com/tr/B%C3%B6hmermann%C4%B1n-Erdo%C4%9fana-Kar%C5%9f%C4%B1-Hukuk-M%C3%Bccadelesi-S%C3%Bcr%C3%Bcyor/A-47185302>.

IV. Sosyal Medya Üzerinden Yapılan Hakarete İlişkin Hususlar

4.1. Sosyal Medya Üzerinden Yapılan Hakaret Suçunun Unsurları

Sosyal medya üzerinden yapılan hakaret suçu 765 sayılı mülga TCK'da olduğu gibi 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda da açık bir şekilde belirtilmemektedir. Ancak, Kanunun 125. maddesinin 2. fıkrasındaki *"Fiilin, mağdur muhatap alan sesli, yazılı veya görüntülü bir iletiyle işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkra da belirtilen cezaya hükmolunur."* hükmü hakaret suçunun huzurda işlenmiş olarak sayılacağını kayıt altına almıştır. Bu nedenle, anılan hükmün internet ve sosyal medyayı da kapsadığı ifade edilebilmektedir. 5187 sayılı Basın Kanunu'nda sosyal medya hakkında herhangi bir açık ifade bulunmamakla birlikte, internetin de basılı yayınlar, radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarıyla beraber süreli yayın kapsamında ele alınması gerektiği kaydedilmektedir. Sosyal medya aktörleri 5651 sayılı Kanun ve özel mevzuat kapsamında "içerik sağlayıcı", "yer sağlayıcı" veya "sosyal ağ (ortam) sağlayıcı" olarak, 6698 sayılı Kanun kapsamında "veri işleyen", "veri sahibi", "veri sorumlusu" olarak da tanımlamak mümkündür. Bu itibarla, Basın Kanunu'nda süreli yayınlar için ele alınan hususların internet ve sosyal medya için de yorumlanmasının mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

İnternet toplumun temel ihtiyaçlarından biri haline geldikten sonra insanlar bilgi ihtiyaçlarını karşılamak için aktif olarak internet haberciliğini kullanmaya başladılar. Bu alan, haber toplamadan haber yazmaya, içeriklerin yayınlanmasından hedef kitleye kadar pek çok farklı şeyi içermektedir. Aynı zamanda insanlar bilgiye her geçen gün daha hızlı ulaşmak istediği için bu alanda daha fazla tercih ve internet haberciliği, sorumlu ve donanımlı tüm yönleriyle gerekli hale gelmektedir. 5651 sayılı kanunun internet haberciliğine ve bu alanda çalışanlar için bir düzenlemeye sahip olmadığı görülmektedir⁷¹.

⁷¹ Baran, Sinan, "Türk Basın Kanunlarının Genel Görünümü ve 5651 Sayılı Kanun'un İnternet Gazeteciliğine Etkileri Üzerine Bir Tartışma." *Erciyes İletişim Dergisi* 5.4: 387-404.

İtibar veya özel hayatın gizliliği gibi kişilik haklarının sınır ötesi ihlallerinde, Türk hukukunda Türk hukukuna göre uluslararası yargı yetkisinin belirlenmesinde kullanılan zarar "ve" mağdurun ikametgâhı "yargı yetkisi kuralı, medya ve internet yoluyla, AB hukuku ile karşılaştırıldığında farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Türk mahkemelerinin uluslararası yargı yetkisinin belirlenmesinde; Sanat tarafından belirlenen "mağdurun ikametgahına" dayalı yargı yetkisi kuralı. 6100 Sayılı Türk Usul Kanununun 16. Maddesi ve Md. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 25'i, tarafların çatışan menfaatleri arasında adil dengenin kurulması ve ihtilaf ile mahkeme arasında yakın bağ kurulması şartlarını karşılamamaktadır; "Zararın yeri" tespitinde mağdurun hukuki itibara sahip olduğu yere dayalı olan ve davalı yayıncının yetkili mahkemeyi tahmin etmesini sağlayan bir kriter ve buna bağlı olarak sınır ötesi ihlallere ilişkin özel bir yargı yetkisi kuralı kullanılmalıdır. Türkiye'de mağdurun (davacının) Türkiye'deki mutad meskeninin "zarar yeri" mahkemeleri olarak yetkili olması gereken mahkemeler; medyada ise "Türkiye'deki yayın faaliyetlerinin merkezi olduğu mahkemeler" ve internette "içerik sağlayıcının Türkiye'de zararlı içeriği internete yüklediği mahkemeler" "dava yeri" mahkemeleri olarak yetkili olmalıdır⁷².

Bu değerlendirmenin aksindeki bir yorumun suçla mücadeleyi zayıflatacağı açıktır.⁷³ Bu itibarla, internet veya sosyal medya üzerinden işlenen suçlara özel bir düzenleme bulunmadığından Türk Ceza Kanunu'nda yer alan hakaret suçunun genel unsurlarının bu çerçevede uygulanabileceğinin altı çizilmektedir.

Teknolojinin gelişmesiyle beraber her gün daha fazla hayatımıza giren internetin, bu gelişimine paralel bir biçimde hukuki düzenlemelere de konu olması kaçınılmaz bir zorunluluk haline gelmiştir. Zira hem yaşamımızın her alanına girmiş bulunması hem de sürekli olarak değişen

⁷² Dursun, By Sanem Aksoy, And Arzu Genç Arıdemir. "Medya ve İnternet Yoluyla Sınıraşan Kişilik Hakkı İhlallerinde Ab ve Türk Hukuklarındaki Milletlerarası Yetki Kurallarının Karşılaştırmalı Değerlendirmesi Dr. Öğr. Üyesi Ayşe Elif Ulu Karataş Öz."

⁷³ Özen, A.G.M., S. 104-105.

ve gelişen bir alan olması, hukukun da aynı şekilde bu gelişmeleri takip etmesini gerekli kılmaktadır. İnternetle ilgili yapılan hukuki düzenlemeleri son olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu'nda kabul edilen ve sonra Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren yasa takip etmiştir. Yasa, internet ortamında yapılan yayınlara Radyo ve Televizyon Üst Kurulu denetimi getirmekte ve Kurula erişimin engellenmesini talep etme yetkisi vermektedir.⁷⁴

Diğer taraftan, sosyal medya yoluyla hakaret suçunda aleniyet unsuru önemli bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiillerden aleniyet unsuru barındırmayanlar Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinin birinci fıkrası uyarınca basit hakaret suçunu teşkil etmekle birlikte, aleniyet unsurundan bahsedilen vakalarda ise dördüncü fıkrada düzenlenen "*Hakaretin alenen işlenmesi halinde ceza altında biri oranında artırılır.*" hükmünce ceza artırımını yapılabilmektedir.⁷⁵ Ayrıca, Yargıtay 12. Ceza Dairesi bir kararında⁷⁶ sosyal medya aracılığıyla hakaret suçunda aleniyet unsurunun varlığı için olay yerinde üçüncü şahısların mevcudiyetinin bir koşul olmadığını belirtmiştir. Kararda devamla, hakaretin tespit edilemeyen sıfat ve sayıda kişi tarafından görülme, duyulma ve algılanabilme ihtimalinin bulunması, herhangi bir kısıtlama olmadan kamuya açık mecralarda işlenmesinin de aleniyeti teşkil ettiği vurgulanmaktadır.⁷⁷

⁷⁴ Dülger, Murat Volkan, "Rtük Denetimi İnternete Yeni Bir Yasak Mı Getiriyor? RTÜK'e Eklenen 29/A Maddesinin 5651 Sayılı Kanun Kapsamında Değerlendirilmesi (Is RTÜK Control Bringing a New Ban on the Internet? Evaluation of Article 29/A Attached to the RTÜK within the Scope of Law No. 5651)." *RTÜK'e Eklenen 29* (2021).

⁷⁵ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2013/2454 Esas, 2013/25865 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

Hakaret Suçunu Oluşturduğu Kabul Edilen Eylemin Belirli Olmayan ve Birden Fazla Kişi Tarafından Algılanabilme İmkânı Bulunan Facebook Adlı Sosyal Paylaşım Sitesinde İşlendiğinin Kabul Edilmesi Karşısında, Sanığa Tayin Olunan Temel Cezada, TCK 125/4 Maddesi Gereğince Artırım Yapılması Gerektiği Gözetilmeden Eksik Cezaya Hükmedilmesi Bozmayı Gerektirmiştir.

⁷⁶ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 07.02.2018 Tarih Ve 2017/4286 Esas Ve 2018/1180 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

⁷⁷ <https://www.uskudar.av.tr/Sosyal-Medya-Yoluyla-Hakaret-Sucu/#Sosyal-Medya-Yoluyla-Hakaret-Sucu>

Hakaret suçunun basın ve yayın yoluyla işlenmesi durumlarında da aleniyet unsuru gerçekleşir. Bu itibarla, 5377 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda suçun basın ve yayın yoluyla işlenmesine ilişkin nitelikli halin madde metninden çıkarılmasına karşın, bu durumlarda eylem aleni olarak işlendiğinden 125/4. fıkra hükmünün uygulanması gerekecektir.⁷⁸

Örneğin, Facebook, Twitter ve Instagram gibi Türkiye'de yoğun bir biçimde kullanılan sosyal medya araçlarında, bir iletiye hakaret içeren bir yorum yapıldığında aleniyet unsuru hayata geçmiş olmakta, kamuya açık profillerdeki hakaret içeren paylaşımlarda aleniyet unsuru bulunacağından cezada artırım gerekçesi oluşmuş olmaktadır.

Ancak, anılan sosyal medya platformlarının özel mesajlaşma imkânından faydalana iki kişinin yazıştığı bir mecrada meydana gelen hakaretlerde aleniyet unsuru gerçekleşmemektedir. Ancak, bilgisayar ilan panolarından veya forumlardan hakaret suçunun işlenmesi durumunda alenilik şartları sağlanmış olmakta, zira bahsi geçen sitelerdeki yorumlar herkes tarafından okunabilmektedir.⁷⁹ Facebook, Twitter, Instagram, Youtube, vimeo vb. “sosyal ve video paylaşım siteleri” çerçevesinde işlenen hakaret suçunu oluşturduğu kabul edilen eylemlerin belirli olmayan ve birden fazla kişi tarafından algılanabilme imkânı bulunduğu için aleniyetin oluştuğu kabul edilmelidir. Ancak bu tip sosyal paylaşım sitelerinde var olan herkesin giremeyeceği, üyeliğin şartlara ve yönetici onayına bağlı olduğu sanal ortamlara aynen gerçek ortamlardaki gibi aleniyetin gerçekleşmeyeceği düşüncesindeyiz.⁸⁰

Yeni iletişim teknolojileri, insanlara katılımın ve tartışmanın temel olduğu ve düşüncelerini, fikirlerini ve yaratımlarını paylaşabilecekleri bir ortam sağlar. Sosyal medya olarak adlandırılan sanal ortam, kullanıcı temelli bir

⁷⁸ Ali Parlar ve Meltem Banko, **Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, S. 27

⁷⁹ Gökhan Taneri, **Hakaret Tekzip Tazminat**, Bilge Yayınevi, Ankara 2. Baskı, 2013, S. 222.

⁸⁰ Serhat Sinan Kocaoğlu, **Hakaret Suçu**, Birinci Baskı, Seçkin Hukuk Ankara 2019, S. 276.

ortamdır ve kalabalıkları ve insanları bir araya getirmesi ve aralarındaki etkileşimi arttırması açısından önemli görünmektedir. Sosyal medya, yalnızca teknolojiler ve fiziksel ve sosyal ağlar üzerinde telekomünikasyonun olduğu bir yer değil, aynı zamanda çeşitli suçların ve ihlallerin meydana geldiği bir yerdir. Kişilik hakları, bu ortamda en sık ihlal edilen haklardır⁸¹.

Le Bon'un belirttiği gibi, "İnsanların bilinçli eylemlerini bilinçsiz hareketlerle değiştirmek çağımızın temel zayıflığıdır". Bu bilinçsiz eylemler, insanları terör örgütlerinin sempatzanı haline getirerek radikal görüşlerin artmasına neden oldu. Bugün terör örgütleri hedeflerine ulaşmak için planlı ve sistematik propaganda yapmaktadırlar. Denetim mekanizmaları yetersiz ve kontrol zor olduğundan, her gün aktif büyüme gösteren sosyal ağlar sayesinde kuruluşlar etkili propaganda imkânı bulmaktadır⁸².

Sosyal medya kanıtları, soruşturmalar ve ceza davaları için kritik öneme sahiptir Yeni bir sınırı olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Bunların hepsi sosyal ağlar hızlı genişlemesi her gün yeni veri depoları yaratır. Sosyal medya şirketleri yeni iletişim yöntemleri, mahkemeler, devlet kurumları, uygulamaları ve sosyal medya şirketleri bu bilgilere sahiptir Anayasal korumadan kaynaklanan yükümlülüklerin yanı sıra, onu nasıl koruyacaklarını da söyleyebiliriz. Araştırmalarda ve sosyal medyada derin, geniş ve tek taraflı araçlara sahiptir. Araştırma ve denemelerinde kanıtların toplanmasına artan bir önem vermektedir.

Suçun mevcudiyetinden ve niteliğinden ziyade suçun hukuk nezdinde daha ağır veya daha hafif bir suç kabul edilmek suretiyle, cezanın artıp azalması neticesini meydana getiren sebepler suçun nitelikli hallerini oluşturmaktadır. Bu bağlamda, hakaret suçunun nitelikli halleri kamu

⁸¹ ÇAKIR, Cihangir. "SOSYAL MEDYADA KİŞİLİK HAKLARI İHLALLERİ VE KORUNMA YOLLARI VIOLATIONS OF PERSONALITY RIGHTS IN SOCIAL MEDIA AND WAYS OF PROTECTION."

⁸² Taşdemir, Erdem. "SOSYAL MEDYADA TERÖR PROPAGANDASI: DEĞERLERİN KORUNMASI VE YENİ İLETİŞİM YÖNTEMLERİ." *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi* 5.2 (2017): 726-752.

görevlisine yönelik görevi nedeniyle yöneltilen hakaret, bireyin dini, siyasi, sosyal, felsefi inanç, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya veya değiştirmeye zorlayan kişiye hakaret, kişinin kutsal değerlerine atıfla yapılan hakaret ile alenen yapılan hakaret suçunun nitelikli hallerini meydana getirmektedir.⁸³

Öte yandan, hakaret suçunda mağdurun unvanına suçun niteliği değişebilmektedir. Hakaret suçun mağdurunun Cumhurbaşkanı olması halinde Türk Ceza Kanunu'nun 299. maddesi uyarınca bir yıldan dört yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılmaktadır. Anılan suçun mağdurun kamu görevlisi ise, Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi üçüncü fıkrası gereğince cezanın alt sınırı bir yıldan az olamamakta ve ceza artırımına gidilmektedir.⁸⁴

Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesinde “*Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.*” hükmüyle kişinin gıyabında hakaretin hayata geçebilmesi için aranan şartlar kaydedilmiştir. Gıyapta hakaret suçunun teşekkülü bakımından karşılaşıp görüşülen, bir diğer ifadeyle, ihtilat edilen en az üç kişinin mağdurun gıyabında ifade edilen hakareti işitmesi, idrak etmesi ve öğrenmesi elzemdir. En az üç kişinin söz konusu hakareti öğrenmesiyle gıyapta hakaret suçu oluşmaktadır. Bu çerçevede, hakaretin farklı zamanlarda ya da mekanlarda ihtilat edilmesi mümkündür. En az üç kişinin aynı anda aynı yerde bulunması şart değildir. Bu durumdaki yegâne koşul ihtilat edilen hakaretin aynı ya da aynı türden olması gerekmektedir.⁸⁵

Fiilin diğer kişiler tarafından algılanabilme olanağına bağlı olan aleniyette, yer tespitinin tek başına bir önemi bulunmamaktadır. Özellikle sosyal medyada hakaret bağlamında aleniyette failin yerinin önemi kalmadı denilebilmektedir. Bu bağlamda, aleniyetin belirlenmesindeki en önemli hususun hareketin sayısı ve kimliği belirsiz şahıslar tarafından

⁸³ Halil Yıllar, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu”, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku, Yüksek Lisans Tezi, 2008, S. 44.

⁸⁴ Özen, A.G.E., S.478.

⁸⁵ Özbek, A.G.E., S. 490.

algılanabilme olanağının olması olduğu değerlendirilmektedir. İhtilat ve aleniyet arasındaki esas fark tam da burada ortaya çıkmaktadır. Aleniyet için fiilin algılanabilmesi kâfi görülmekteyken, ihtilatta ise hareketin algılanabilme olanağı yeterli olmamakta, fiilin kesinlikle algılanmış olması gerekmektedir. Diğer bir farklılık da aleniyette hareketin sayısı ve kimliği belirsiz şahıslar tarafından algılanabilme olanağı yeterli görülürken, ihtilatta ise kimliği belirli asgari üç kişiyle icra edilmelidir. Örneğin, bir failin bir duvara yazdığı bir sloganı sadece iki kişinin görmesi durumunda aleniyet bulunmaktadır. Ancak, bu durumda ihtilat unsurunun gerçekleştiği söylenemeyecektir.⁸⁶

4.2. Sosyal Medya Üzerinden Gerçekleştirilen Hakaret Suçuna İlişkin Delillerin Toplanması ve Değerlendirilmesi

Sosyal medya üzerinden icra edilen hakaret suçuna ilişkin deliller, ekran görüntüsü, URL adresi, IP adresi, trafik bilgilerinin (log kayıtlarının) tutulması ve saklanması olarak karşımıza çıkmaktadır. Elektronik deliller kolay zarar görebilen, değiştirilebilen ve yok edilebilen deliller olmaları nedeniyle yargılama sürecinde anılan delillerin doğruluğu yargılamannın objektif ve tarafsız olması bakımından oldukça önemlidir. Delillerin bilgisayar veya ekran çıktısı olarak hazır edilmesi halinde delil özelliği taşıyan şeyin çıktı değil, dijital ortamdaki verinin kendisi olması gerekmektedir. Delilin güvenilirliği oldukça önemli olup, güvenilirlik delilin muteber olup olmadığına, tarihe uygun olmasına ve nesnel olmasına bağlıdır.⁸⁷

Örneğin, Twitter üzerinden işlenen hakaret içerikli mesajların şikâyet dilekçesine siyah beyaz ekran çıktısı olarak eklenmesine ilişkin Yargıtay kararında; *“mesajların paylaşılıp paylaşılmadığının tespit edilmesi, mesajların varlığının tespit edilmesi halinde suça konu paylaşımın yapıldığı Twitter hesabının kime ait olduğunun tespiti için, sosyal paylaşım sitesinin yer sağlayıcısı olan şirketten, tespit edilen mesajın ne*

⁸⁶ Türay ve Erdoğan, A.G.M., S. 1349-1350.

⁸⁷ İlker Koç, Hüseyin Çakır, “Denetim Süreçlerinde Dijital Delillerin Elde Edilmesi ve Korunması”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.12, S:2, 2015, S. 1096.

zaman ve hangi IP numarasından geldiğinin öğrenilmesi, daha sonra da tespit edilecek IP numarasının kime ait olduğu araştırılarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken”⁸⁸ bunların yapılmadığını ifade ederek, kararı bozma nedeni olarak sayılmıştır. Karar metninden de çıkarılacağı gibi siyah beyaz ekran çıktısıyla iddianame düzenlemesi, kamu davası açılması, mahkeme ekran görüntülerinin çıktısının gerçekliğini araştırmadan karar vermesi Yargıtay tarafından eksik olarak değerlendirilmiştir.

Hakaret suçunun konusu olan sosyal medya gönderisinin delillerinden biri de URL adresidir. “*Uniform Resource Locator*” (Tekdüzen Kaynak Bulucu) olarak nitelenen URL adresi, hakaret içeren paylaşımın adres kısmını oluşturmakta ve bir ispat aracı kullanılmaktadır. Bu çerçevede, dosyadaki URL adresi tıklandığında paylaşım silinmediyse tespiti mümkün olabilecek ve URL adresi delil niteliği taşıyabilecektir.

Hakaret suçunun ispatında kullanılan bir diğer delil de IP adresidir. IP adresi, internete bağlanmak isteyen bilgisayarlarla internet servis sağlayıcıları tarafından atanan kimlik numarasıdır. Örneğin, 155.212.56.73. Ancak nüfusun artması, teknolojinin ilerlemesi ve her türlü elektronik eşyanın internete girmesi için olmazsa olmaz olan IP adreslerin adedinde sıkıntı yaşandığından IPv6 standardı üzerinde çalışılmaktadır.⁸⁹ Anılan adres sosyal medya paylaşımının oluşturulduğu yer, kullanıcının kimlik bilgileri ve adresini ilgili makamlara sağlamaktadır.⁹⁰

Hakaret suçunu teşkil eden paylaşımın yapıldığı hesabın ait olduğu IP adresinin tespiti mahkemelerin hukuka uygun hüküm kararı almalarına imkân vermektedir.⁹¹ Örneğin, bu durumun aksinin yaşandığı bir karara

⁸⁸ Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 17.01.2018 Tarih Ve 2015/42049 Esas Ve 2018/371 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

⁸⁹ Murat Volkan Dülger, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2020, 8. Bakı, S. 594-595.

⁹⁰ Halil Polat, Mehmet Arıç, Ömer Demir, **Bilişim Suçları Ve Bilişim Yoluyla İşlenen Suçlar**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2015, S.196.

⁹¹ ‘...Öncelikle Microsoft Corporation’dan Da Erişimin Engellediği İddia Olunan Tarih/Tarihler ve Takip Eden Günlerde Şikayetin E-Posta Adresine Giriş Yapıp Yapmadığı Erişim Sağlanmışsa İp Bilgileri Bu Tahlili İtibariyle E-Mail Adresine Ait

ilişkin Yargıtay, sanığın Twitter adresinin kendisinin olmadığını ifade etmesi üzerine, “*mesajın ne zaman ve hangi IP numarasından geldiğinin öğrenilmesi, daha sonra da tespit edilecek IP numarasının kime ait olduğu araştırılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi*”⁹² gerektiği kararını vermiştir. Kararda devamla, IP adresinin delil vasfı taşıdığı, IP adresiyle paylaşımın kime ait olduğu hususunun belirlenebileceği, anılan belirleme gerçekleştirilmeden verilen kararın kanuna aykırı olduğu ve kararın bozulması kararının alındığı kaydedilmiştir.

Sosyal medya aracılığıyla işlenen hakaret suçunun konusu olan sosyal medya gönderisinin delillerinden diğeri de trafik verileri olarak adlandırılan Log kayıtlarının tutulması gerekmektedir. Log kayıtları, internetteki her hareketi kaydeden izler ya da günlük kayıtları olarak nitelenebilmektedir.⁹³ İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik erişim kayıtlarını 3. maddesinin e fıkrasında, “*Kendi iç ağlarında dağıtılan IP adres bilgilerini, kullanıma başlama ve bitiş zamanını ve bu IP adreslerini kullanan bilgisayarların tekil ağ cihaz numarasını (MAC adresi) gösteren bilgileri, hedef IP adresi, bir veya birden fazla IP adresinin portlar aracılığı ile kullanıcılara paylaştırılması yöntemi ile sunulan internet erişim hizmetinde kullanıcıya tahsis edilen gerçek IP ve port bilgileri*”⁹⁴ olarak ele almaktadır. Telekomünikasyon Kurumu Tarafından, Erişim Sağlayıcılara ve Yer Sağlayıcılara Faaliyet Belgesi Verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ise 3. maddesinin (f) fıkrasında, erişim sağlayıcısı trafik bilgisi kavramını “*İnternet ortamına erişime ilişkin olarak abonenin adı, adı ve soyadı, adresi, telefon numarası, abone başlangıç tarihi, abone iptal tarihi,*

Şifrenin Değiştirip Değiştirilmediği Değiştirilmiş İse Ne Zaman ve Hangi İp Numarasını Yapıldığının Araştırılması...’ (Yargıtay 8. Cd, 2018/7703 E, 2019/5952 K, 02.05.2019 T.)

⁹² Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 10.04.2018 Tarih Ve 2016/13808 Esas Ve 2018/5325 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

⁹³ Mehmet Serkan Kılıç, “Siber Suçlarla Mücadelede Log Yönetiminin Önemi”, **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 89, S: 1, 2015, S.105.

⁹⁴ <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170411-3.htm>

sisteme bağlantı tarih ve saat bilgisi, sistemden çıkış tarih ve saat bilgisi, ilgili bağlantı için verilen IP adresi ve bağlantı noktaları gibi bilgileri” şeklinde nitelemiştir.

Bir dijital hizmet sağlayıcısı veya Türkiye'deki yetkili temsilcisi çerçevesinde bu Kanunun uygulanması sırasında vergi ve ödeme yükümlülükleri beyannamesi verilmesi çerçevesinde vergi usul mevzuatı hakkında 213, yetkili vergi dairesinden alınan dijital hizmet vergisi yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu Yükümlülükleri yerine getirmek için İnternet sayfasındaki iletişim araçları, Alan Adı Bir IP adresinden ve benzeri kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılarak, bildirim yöntemleri, e-posta veya Kanunda belirtilen diğer iletişim araçlarıyla uyarı yapılabilir. 213 sayılı olup, bu durum vergi idaresinin internet sitesinde ilan edilmektedir.

Buna göre tarafların IP adresleri, port bilgileri, verilen hizmetin başlangıç ve bitiş saatleri, kullanılan hizmetin türü, aktarılan veri miktarı ve varsa abonenin kimlik bilgileri trafik bilgisi olarak alınır. 5651 Sayılı Kanun'un 5. Maddesine göre, barındırma sağlayıcısı içeriği kontrol etmek veya yasadışı faaliyetleri araştırmak zorunda değildir, ancak verilen hizmetlere ilişkin trafik bilgilerini en az 1) yıl ve en fazla 2 (iki yıl). Bu bilgilerin doğruluğunu, bütünlüğünü ve gizliliğini sağlamaktan sorumludur. Aynı yasanın 2 / m paragrafına göre, barındırma sağlayıcıları, İnternet ortamında hizmet ve içerik barındıran sistemleri sağlayan veya işleten gerçek veya tüzel kişiler olarak tanımlanır. Diğer bir deyişle, herhangi bir internet ortamında hukuki ilişki kurulduğunda, bu hizmeti sağlayan barındırma sağlayıcılarının trafik bilgilerini depolaması gerekmektedir. Böylelikle kanun koyucu, taraflardan bağımsız üçüncü bir şahıs tarafından tutulan trafik bilgi kayıtları vasıtasıyla hukuki güvenliği sağlamaya çalışmıştır.

Sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen hakaret suçuna ilişkin delillerin toplanması hususunda, bilgisayarların ve benzer cihazların arama, kopyalama ve el koyma uygulamaları Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) 134. maddesi uyarınca yapılmaktadır: *“Bir suç dolayısıyla*

yapılan soruşturmada, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelinin kullandığı bilgisayar ve bilgisayar programları ile bilgisayar kütüklerinde arama yapılmasına, bilgisayar kayıtlarından kopya çıkarılmasına, bu kayıtların çözümlenerek metin hâline getirilmesine karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümünü yapılan metinler derhâl imha edilir.”

Hakaret suçunun sosyal medya üzerinden işlenmesi durumunda IP adresi, IP log kayıtları, IP numarasının bağlı olduğu internet bağlantısının kablolu veya kablosuz, şifreli veya şifresiz olma hali, IP numarasının kopyalanmasının mümkün olup olmadığı gibi birçok parametre arama ve el koyma aracılığıyla bilirkişilerin görüşlerine sunulabilecektir.⁹⁵ Bu bağlamda, Yargıtay bir kararında farklı biçimde delil elde edilemediği durumlarda modem, bilgisayar, tablet ve cep telefonu gibi kişisel cihazlar üzerinde araştırma yapılabilmesini teminen arama ve el koyma işlemi yapılması gerektiğini, söz konusu işlemler yapılmadan alınacak kararların hukuka aykırı olacağını kaydetmiştir.⁹⁶

ABD'deki Griffin davasında, Myspace isimli sosyal arkadaşlık ve iletişim sitesinde kişinin kendi hesabından paylaştığı tehdit başka delillerle birlikte ele alınarak mahkeme tarafından kabul edilmiştir. Mahkeme, sosyal medya hesaplarında paylaşılanları başka bir kişi tarafından oluşturulabileceği veya hesabın başkalarınca ele geçirilebileceği

⁹⁵ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 18.04.2018 Tarih Ve 2017 / 3587 Esas Ve 2018 / 4608 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

⁹⁶ Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 25.02.2015 Tarih Ve 2014 / 30486 Esas Ve 2015 / 12608 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

olasılıkları üzerine paylaşımların tek başına delil niteliği taşımadığına kanaat getirmiştir.⁹⁷

Facebook ve Twitter gibi sosyal medya uygulamalarının bağlı olduğu şirketlerin idari birimleri yurt dışında olduğundan Türkiye’de resmi bir temsilcilikleri bulunmamaktadır. Anılan sosyal medya platformları üzerinden bir suç işlendiğinde, suçlulara ulaşılması hususunda ciddi problemler yaşanmaktadır. Türk adli makamları suçu işleyenin hesabına giriş yapan IP adreslerini edinmemektedir. Bu platformlara ulaşılması için de yurt dışındaki şirket merkezleriyle irtibata geçilmesi gerekmektedir.⁹⁸ Ancak, başta hakaret suçu olmak üzere anılan sosyal platformlar üzerinden icra edilen suçlarda, suçluların saptanması için şirketlerin idari ofisleriyle iletişime geçildiğinde anılan şirketler kendi etik kurallarının ihlal edilmediğini gerekçe göstererek kullanıcı hakkında bilgi vermemektedir.

Diğer taraftan, bir suçun yurt dışında işlenmesi, sanık, müşteki veya tanığın yurt dışında olması ceza yargılamalarında ciddi sorunlar yaratabilmektedir. Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk Ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü’nün bir yazısında ABD ceza mevzuatında hakaret ya da sövme suçları hakkında bir düzenlemenin yer olmadığı, ABD makamlarına gönderilen istinabe taleplerinin; *“bu tür eylemlerin ABD anayasası tarafından korunan ifade özgürlüğü kapsamında olduğu, ceza davasına değil ancak belli şartlarda tazminata konu olabileceği”* ifadesiyle ABD ile yapılan ikili antlaşmanın 22. maddesi gereğince reddedildiği bildirilmekte, bu durumun istinasının da olmadığı gerekçesiyle talimatların reddedildiği ve istinabenin yerine getirilmesinin mümkün olmadığı kaydedilmektedir.⁹⁹

⁹⁷ Servet Yetim, **Sosyal Medyadan Elektronik Delil Toplama Ve Değerlendirme**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2016, S. 517.

⁹⁸ Özocak, **A.G.M.**, S. 14.

⁹⁹ Taneri, **A.G.E.**, S. 221.

4.3. Sosyal Medyada Yapılan Hakaret ve Eleştiri

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde eleştiri hakkı, ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmektedir. Eleştiri kelimesi “*bir insanı, bir eseri, bir konuyu doğru ve yanlış yanlarını bulup göstermek amacıyla inceleme işi, tenkit*” olarak ifade edilirken, ifade özgürlüğü ise “*düşüncenin dış baskı ve yasaklarla sınırlandırılmaması, fikir hürriyeti*” olarak ifade edilmektedir.¹⁰⁰ İfade özgürlüğü, bireylerin duygu, düşünce ve fikirlerini¹⁰¹ özgürce barışçı yol ve yöntemlerle ifade edilmesi şeklinde belirtilebilmektedir. Öte yandan, kişilerin edindikleri bilgi ve enformasyonu kendi analizleriyle birlikte, kendi kanaatlerini özgürce dış dünyaya yansıtabilmesi olarak da yorumlanabilmektedir.¹⁰²

Bireylerin herhangi bir konuda fikir sahibi olabilmesi için bir konuya ilişkin haber ve bilgi kaynaklarına sansürsüz ve kısıtlama olmaksızın ulaşabilmesi gerekmektedir. Bu düşünce tesis etme sürecinin akabinde fikirlerini sosyal medya aracılığıyla dış dünyaya nakletme gereksinimi duyan bireyler, bu aşamada fikir ve yorumlarını dış dünyaya duyurmaları hakaret suçu bağlamında ele alınamayacaktır.¹⁰³

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesinin birinci fıkrası, “*Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir.*”¹⁰⁴ ifadesiyle bireylerin herhangi

¹⁰⁰ Tdk, <https://sozluk.gov.tr/>

¹⁰¹ Sanığın Katılana Hitaben Sarf Ettiği “Hanzo” İfadesi Kaba Hitap Niteliğinde Olup, Hakaret Suçunun Unsurları Oluşmamıştır. (Yargıtay 18. Ceza Dairesi, 2016/13348 E.-2018/14285 K)

¹⁰² Sultan Çamak, “Anayasa Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına Göre İfade Özgürlüğünün Sınırlanması”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C.4, S:6, 2016, S.1070.

¹⁰³ Kasım Karagöz, “İfade Özgürlüğü Ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu”. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Ankara, 2004, S. 63.

¹⁰⁴ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_Tur.Pdf

bir platformda kendilerini özgürce ifade edebilmelerinin önünü açmaktadır. Devletlerin ifade özgürlüğünü sınırlama çabalarının buna engel olmaması gerektiği de ayrıca vurgulanmaktadır.

Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise ifade özgürlüğünün kısıtlanabileceği durumlar belirtilmekle, *“Görev ve sorumluluklar da yükleyen bu özgürlüklerin kullanılması, yasayla öngörülen ve demokratik bir toplumda ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması için gerekli olan bazı formaliteler, koşullar, sınırlamalar veya yaptırımlara tabi tutulabilir.”* hükmünde geçen gerekçelerle ifade özgürlüğünün sınırlanabileceği, müeyyidelerinin olabileceği belirtilmektedir. Ancak, hakaret suçunun konusu değerlendirildiğinde anılan maddede geçen *“başkalarının şöhret ve haklarının korunması”* ifadesi yol gösterici olacaktır.

Bu çerçevede, hakaret suçuna ilişkin açılan soruşturmalarda suçlamanın ekseninin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamında ele alınması ve ifade özgürlüğünün¹⁰⁵ suç olarak tanımlanamayacağı yaklaşımıyla yorumlanması oldukça önem taşımaktadır. İfade özgürlüğünün¹⁰⁶ mağdurun itibarına ve haklarına yönelik bir müdahale özelliği taşıyıp taşımadığı dikkate alınmak suretiyle işlem yapılmasının elzem olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 26. maddesi de *“Herkes, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir. Bu hürriyet resmi makamların müdahalesi olmaksızın haber veya fikir almak ya da vermek serbestliğini de kapsar. Bu fıkra hükmü, radyo, televizyon, sinema*

¹⁰⁵ Yargıtay Ceza Genel Kurulu 2018/462'e., 2020/143k., 27.02.2020 Tarihli Kararı Zabıt Kâtibine Hitaben Söylenen " İşini Yapmıyor, Karakteriz Herif" Şeklindeki Sözleri Hakaret Suçunu Oluşturmaz.

¹⁰⁶ “Siz Kimsiniz Ki Bize Ceza Yazıyorsunuz, Bize Ceza Yazamazsınız Lan” Şeklindeki Sözler, Katılanın Onur, Şeref ve Saygınlığını Rencide Edici Boyutta Olmayıp Rahatsız Edici, Kaba ve Nezaket Dışı Davranış Niteliğindedir. Hakaret Suçunu Oluşturmaz. (Yargıtay 18. Cd, 2020/3995 K.)

veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlanmasına engel değildir. Bu hürriyetlerin kullanılması, ..., suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, ..., başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir.” Hükmüyle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne benzer bir yaklaşımla ifade özgürlüğüne eğilmektedir.¹⁰⁷

Diğer yandan, Anayasa Mahkemesi’ne göre; “İnternet modern demokrasilerde başta ifade özgürlüğü olmak üzere temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bakımından önemli bir araçsal değere sahip bulunmaktadır. İnternetin sağladığı sosyal medya zemini kişilerin bilgi ve düşüncelerini açıklama, karşılıklı paylaşma ve yaymaları için vazgeçilmez niteliktedir.” Anayasa Mahkemesi, 2 Nisan 2014 tarihli ve 2014/3986 sayılı kararında Twitter’ın kapatılması hususunda “erişimin engellenmesinin ifade özgürlüğünün ihlali” manasına geldiğine oybirliğiyle karar vermiştir.¹⁰⁸

Hakaret ve eleştiri konusuna Yargıtay kararları¹⁰⁹ perspektifinden bakmak gerekirse, “Her türlü ağır eleştiri veya rahatsız edici sözlerin hakaret suçu bağlamında değerlendirilmemesi, sözlerin açıkça, onur, şeref ve saygınlığı rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnadını içermesi”¹¹⁰ gerektiği belirtilerek hakaretin konusunu oluşturan eylemin mahkeme tarafından tartışılmak suretiyle açık ve net bir biçimde hakaret içermediği

¹⁰⁷ Samiğin, Katılana Söylediği Kabul Edilen "Lan" Şeklindeki Sözü'nün, Muhatabın Onur, Şeref ve Saygınlığını Rencide Edici Boyutta Olmayıp, Rahatsız Edici, Kaba ve Nezaket Dışı Hitap Tarzı Niteliğinde Olması Sebebiyle Hakaret Suçunun Unsurları Oluşmaz. (Yargıtay 18. Cd, 2019/3959 K.)

¹⁰⁸ Anayasa Mahkemesinin 02.04.2014 Tarih Ve 2014/3986 Başvuru Numarası İle Verdiği Kararı.

¹⁰⁹ Allah Belanı Versin" Şeklindeki Beddua Niteliğinde Olan Sözler, Müşteki Ve Katılanların Onur, Şeref Ve Saygınlığını Rencide Edici Boyutta Olmadığından Hakaret Suçu Oluşmaz. (Yargıtay 18. Cd, 2019/7321 E., 2020/4136 K.)

¹¹⁰ Yargıtay 18. Ceza Dairesininin 17.09.2019 Tarih Ve 2018 / 1504 Esas Ve 2019 / 12473 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

hallerde ifade özgürlüğü çerçevesinde ceza verilmemesi gerektiği vurgulanmıştır.

Diğer yandan, son dönemde özellikle üst düzey kamu görevlilerine yönelik haber ve yorumlarda hakaret suçu bağlamında cezalar verilebilmektedir. Ancak, Anayasa Mahkemesi yerel bir gazetecinin kaymakama yönelik ifadeleri¹¹¹ hususundaki kararında “Anayasa'nın 26. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan ifade özgürlüğü ile Anayasa'nın 28. maddesinin birinci fıkrasında güvence altına alınan basın özgürlüğünün ihlal edildiğine”¹¹² karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi ilgili kararında, ifade ve basın özgürlüklerini muhafaza eden Anayasa'nın 26. ve 28. maddelerini dikkate almış, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) basın özgürlüğü konusundaki kararlarına atıfta bulunmuştur.

Sosyal medya aracılığıyla hakaret ve ifade özgürlüğü denklemini hususundaki en dikkat çekici unsur tartışmanın konusu siyasetçilere yöneltilen ağır eleştirilerdir. Siyasetçilerin¹¹³ sıradan bireylere nazaran eleştiriye daha açık olmaları gerektiği Türkiye ve dünya kamuoylarında sıklıkla tartışılmaktadır. Özellikle sosyal medya paylaşımları nedeniyle gözaltına alınan ve tutuklananların gündemde olduğu günümüzde bu konu oldukça popülerdir. Bu konuya ilişkin 2018 yılında aldığı bir kararda Yargıtay, “Siyasetçilere yönelik eleştirilerin izin verilen sınırlarının özel kişilere nazaran daha geniş olduğu gerek iç hukukumuzda gerekse uluslararası mahkeme kararlarında yerleşmiş bir ilkedir. Bu ilkenin gerekçesi, siyasetçilerin, özel kişilerden farklı olarak, gazetecilerin ve halkın yakın denetimine açık olan, kamuoyuna mal olmuş kişi haline gelmeyi bilerek tercih etmeleridir. Siyasetçiler bu nedenle basın ve gazeteciler tarafından getirilen eleştirilere daha geniş bir hoşgörü

¹¹¹ <https://Kararlarbilgibankasi.Anayasa.Gov.Tr/Bb/2014/18101>

¹¹² Anayasa Mahkemesinin 26.10.2017 Tarih Ve 2014/18101 Başvuru Numarası İle Verdiği Kararı.

¹¹³ Sosyal Medya Hesaplarında Yapılan Paylaşımların Sanığa Ait Olduğu Teknik Verilerle Tespit Edilmedikçe, Cumhurbaşkanına Hakaret Suçundan Yargılanan Sanık Hakkında Beraat Kararı Verilmelidir. Yargıtay 18. Ceza Dairesi 2016/5288 E., 2018/4919 K.

göstermek zorundadırlar."¹¹⁴ hükmüyle siyasiler ile özel kişileri birbirinden ayırmış, hakaret ve eleştiri¹¹⁵ hakkında karar verilirken bu farkın dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Handyside davasında Mahkeme, İngiliz makamları tarafından Müstehcen Yayınlar Yasası uyarınca Little Red School Book adlı bir kitaba getirilen bir yasağın, ahlakın korunmasına ilişkin 10. Maddenin 2. fıkrasında belirtilen istisnaya uygun olduğuna karar vermiştir. Bu kararda- yukarıda bahsedilen daha sonraki Sunday Times kararında olduğu gibi- Mahkeme, demokratik bir toplumda ifade özgürlüğünün önemini vurgulamıştır. 10. maddenin 2. fıkrasına tabi olarak, yalnızca olumlu bir şekilde alınan veya zararsız veya kayıtsız kabul edilen "bilgi" veya "fikirler" için değil, aynı zamanda Devleti veya herhangi bir şeyi inciten, sarsan veya rahatsız edenlere de uygulanabilir. Lingens kararında (Temmuz 1986) Mahkeme, basınla ilgili olarak bu ilkelerin kapsamını açıklığa kavuşturmuştur: Basın, diğerlerinin yanı sıra, "başkalarının itibarının korunması" için belirlenen sınırları aşmamalıdır, ancak yine de kamuyu ilgilendiren diğer alanlarda olduğu gibi siyasi konularda da bilgi ve fikir vermekle yükümlüdür. Sadece basının bu tür bilgi ve fikirleri yayma görevi yoktur: halkın da bunları alma hakkı vardır.

Oberschlick (No. 1) davasında, Mahkeme, Mayıs 1991'de 10. Maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Dava, Avusturyalı bir politikacı tarafından başvurana yapılan iftira davası ve başvuranın mahkumiyetiyle ilgiliydi. Mahkeme, başvuranın ifadelerinin değer yargıları olduğu ve bu nedenle müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olmadığı için 10. maddenin ihlal edildiği sonucuna varmıştır.

Nisan 1995 tarihli Prager ve Oberschlick kararında Mahkeme, bir gazetecinin ve bir yayıncının eleştirel yorumlar yayınlamak bir yargıcı karalamaya mahkûm edilmesinin 10. Maddenin ihlali olmadığı sonucuna

¹¹⁴ Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 05.12.2018 Tarih Ve 2016 / 16765 Esas Ve 2018 / 16481 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

¹¹⁵ "... Sen Ne Biçim Doktorsun Sizi Buraya Gönderenlerin Allah Belasını Versin, Ben Bu Hastaneye Yardım Ettim, Haram Zıkkım Olsun" Şeklindeki Sözler, Rahatsız Edici Kaba Söz Niteliğinde Olup Hakaret Suçunu Oluşturmaz. (Yargıtay 4. Cd 2020/3330 K.)

varmıştır. Hukukun üstünlüğünü, basının belirli sınırlar içinde tutması gerekir. Başvuranların yargıcın kişisel ve mesleki bütünlüğüne yönelik çok sert eleştirileri iyi niyetten yoksundu ve gazetecilik etiği kurallarına uygun değildi. Mahkeme, davanın koşulları ve devletlerin sahip olduğu takdir yetkisi dikkate alındığında ifade özgürlüğüne yapılan müdahalenin, başkalarının itibarını koruma ve yargı otoritesini sürdürme amacına orantısız olmadığına karar vermiştir. Dolayısıyla müdahale demokratik bir toplumda gerekli kabul edilebilir

Nisan 1992'deki Castells kararında Mahkeme, 10. Maddenin ihlal edildiğine karar vermiştir. Basklı bir militan ve İspanyol Parlamentosu üyesi olan başvuran, Hükümeti şu suçlamalarla suçlayan bir makale yayınlarak Hükümete hakaret etmekten suçlu bulunmuştur. Silahlı grupların Basklara yönelik saldırılarını desteklemek veya tolere etmek. Bu bağlamda Mahkeme, aşağıdaki gözlemlerde bulunmuştur: Hukukun üstünlüğü ile yönetilen bir Devlette basının üstün rolü unutulmamalıdır ... Basın özgürlüğü, kamuoyuna bir hukuk devleti keşfetmenin ve oluşturmanın en iyi yollarından birini sağlar. Siyasi liderlerinin fikirleri ve tutumları hakkında görüş. Özellikle, politikacılara kamuoyunun meşguliyetleri üzerinde düşünme ve yorum yapma fırsatı verir; böylece herkesin demokratik bir toplum kavramının merkezinde yer alan özgür siyasi tartışmaya katılmasını sağlar.

4.4. Farklı Sosyal Medya Araçlarında Gerçekleştirilen Hakarete İlişkin Hususlar

4.4.1. Facebook, Twitter ve Instagram Gibi Popüler Sosyal Medya Araçlarında İşlenen Hakaret Suçları

Facebook, Twitter ve Instagram gibi sık kullanılan sosyal medya araçlarında işlenen hakaret suçlarına ilişkin yaşanan en önemli problem faillerin tespiti şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Bilhassa Twitter gibi bir platformun kullanıcıların takma adlarla hesap açma ve yönetmelerine imkân sağlaması bu sorunların başında gelmektedir. Bu durum takma adlar üzerinden gerçek kişinin bulunması oldukça zorlaştırmaktadır.

Faillerin belirlenmesi bakımından Facebook, Twitter ve Instagram gibi Amerika Birleşik Devletleri merkezli sosyal medya platformlarına ulaşmada problemler yaşanmaktadır. Anılan şirketlere iletilen müzakerelere cevap alınamamakta veya ret cevabı alınmaktadır.

Anılan sosyal medya platformlarının hakaret, taciz ve nefret suçu içeren paylaşımları yapan hesaplara ilişkin cevabı gelmese ya da olumsuz sonuç alınsa bile, savcılıkların kovuşturmaya yer olmadığı kararı vermemesi gerekmektedir. Nitekim, Yargıtay kararlarında da bu durum, *“facebook, twitter, instagram isimli sosyal paylaşım siteleri ile ilgili olarak yapılan istinabe taleplerini ABD adli makamlarının cevaplamadığı bu nedenle şüpheliye ulaşılamadığı gerekçesiyle iddiaların soyut nitelikte kaldığından bahisle kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiş ise de, söz konusu sosyal medya hesabı ile ilgili açık kaynak araştırması yaptırılması, şüphelinin kimlik bilgilerinin tespiti durumunda savunmasının alınması ve sonucuna göre karar verilmesi gerektiği gözetilmeden itirazın kabulü yerine, yazılı şekilde reddine karar verilmesinde isabet görülmemiştir.”*¹¹⁶ ifadesiyle vurgulanmıştır. Kararda devamlı, *“CMK'nun 172/1. maddesindeki, kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinin somut olayda mevcut olmadığı, dolayısıyla şüpheli veya şüphelilerin tespitine yönelik olarak gerekli tüm soruşturma işlemleri yapıldıktan sonra, (...) şüpheli veya şüpheliler tespit edilemediği takdirde ise dava zamanaşımı süresince soruşturmaya devam edilmesi gerektiği anlaşılmalı”* ifadesiyle şüpheli ya da şüphelilerin belirlenememesine rağmen zamanaşımı zarfında soruşturmanın sürdürülmesi gerektiğinin altı çizilmiştir.

Diğer yandan, Yargıtay'ın bir kararında kaydedildiği üzere; *“ABD mevzuatına göre (18 U.S.C. § 2703- f) internet ortamında işlenen suçlara ilişkin trafik bilgileri, yer sağlayıcılar veya erişim sağlayıcılar tarafından 90 gün süreyle saklanmaktadır. Bu süre içinde resmi otoritelerce başvurulduğunda anılan saklama süresine 90 gün daha ilave*

¹¹⁶ Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 17.09.2019 Tarih Ve 2019 / 7465 Esas Ve 2019 / 12402 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

edilmektedir.”¹¹⁷ Bu çerçevede, soruşturma sürecinde Amerika Birleşik Devletleri merkezli Facebook, Twitter ve Instagram gibi sosyal medya platformlarının belirtilen zaman diliminin göz ardı edilmemesi gerekmektedir.

4.4.2. Elektronik Posta Aracılığıyla Gönderilen İçeriklerdeki Hakaret Suçları

Elektronik posta aracılığıyla gönderilen içeriklerdeki hakaret suçlarındaki en temel argüman e-posta sahibinin hakaret içeren ve soruşturmaya tabi olan e-postanın kendisi tarafından gönderilmediğinin ileri sürülmesidir. Bu durumda, e-postanın gönderildiği bilgisayarın IP numarasının tespit edilmesi gerekmekte olup, tespit edilen IP numarasının bilgisayarın failin olduğunun da açık ve net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Örneğin, IP yabancı bir ülkeye ait olabilmekte, izi takip edilemeyecek bir bilgisayara ait olabilmekte, tüm bunlar da failin tespit edilmesini güçleştirmektedir.¹¹⁸

Yargıtay bir kararında “*saniğin kendisine zayıf not veren öğretim görevlisi, mağdur ile birkaç kişiye gönderdiği e-posta iletiliyle mağdura sövmekten ibaret eyleminde; Sözü edilen iletiyi internet servis sağlayıcısından gönderen bilgisayarın IP numarasının sorulması, bu yolla bilgisayarın kime ait olduğunun saptanması sonucuna göre; İnternet kafe gibi umuma açık yerlerde bulunan bir bilgisayardan ileti gönderilmiş ise saniğin beraatine; Saniğin evi ya da işyerinde bulunan kişisel bilgisayarından gönderilmiş ise mahkûmiyetine; Olayla ilgisi bulunmayan bir üçüncü kişinin kişisel bilgisayarından gönderilmiş ise, bu şahsın tanık olarak dinlenmesi ve sonucuna göre karar verilmesi gerekir*” demektedir.¹¹⁹

Diğer taraftan, mağdur hakkında hakaret içerikli bir e-postanın üçten fazla kişiye ayrı ayrı veya iletilme (forward) yoluyla gönderilmesinde gıyapta

¹¹⁷ Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13.01.2016 Tarih Ve 2015 / 4151 Esas Ve 2016 / 259 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

¹¹⁸ Gülseren, **A.G.M.**, S. 31.

¹¹⁹ Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 05.12.2005 Tarih Ve 2004/8763 Esas Ve 2005/21445 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

hakareten söz etmek mümkün olacaktır. Bu yaklaşımdan hareketle, e-postanın fail ile mağdur arasında kaldığı tespit edilirse, alenilikten bahsetmenin mümkün olmayacağı, ancak gıyapta hakarete olduğu gibi hakaret içeren e-postanın çok sayıda kişiye yönlendirilmesi, gönderilmesi veya ekran görüntüsü alınıp paylaşılması durumlarında ise alenilik unsurunun gerçekleşeceği değerlendirilmektedir.

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler hem maddi hukuka hem de usul hukukuna yeni sorunlar getirmektedir. Bu sorunlar sadece yeni suç türleri veya klasik suçları işlemenin yeni yolları ile sınırlı kalmamakta, aynı zamanda delilleri de etkilemekte ve kanunlar bütünü ile ilgili sorunlara neden olmaktadır. Bu çerçevede Yargıtay kararında “Müştekinin elektronik posta adresinin çalınarak bazı pornografik sitelere yazıldığı, bu adres ile müştekinin porno içerikli bir arkadaşlık sitesine üye yapıldığı, müştekinin site yöneticisi ile görüşerek tespit ettiği IP adresinin sanığın evinde kullanılan bilgisayara ait olduğu iddia edilerek açılan kamu davasında; sanığın, evinde kullandığı modem wireless modem olduğu, interneti çocukları ders çalışsın diye aldığı, internetten çok fazla anlamadığı, e-mail adresinin izinsiz nasıl kullanılacağını bilmediği, kendisinin IP adresinin çıktığı, oğlunun orta 3’e gittiği, kendisini sıkıştırdığında böyle bir şey yapmadığını söylediği, oğlunun başarılı bir öğrenci olduğu, atılı suçu kabul etmediğine dair savunması ile ODTÜ Bilgi İşlem Daire Başkanlığının 30.03.2012 tarihli raporunda, dosyada bilgisi bulunan IP adresinin Türk Telekom’un dinamik olarak dağıtılan IP adres bloğu içinde olduğu, bu durumda IP adresinin kullanıcıya sabit olmayıp, değişken zamanlarda farklı kişilere verilebileceği, teorik olarak IP adreslerinin değiştirilmesi, o IP’yi asıl yetkili sahibinin bilgisi dışında uzaktan başkalarının kullanmasının mümkün olduğunun belirtilmesi karşısında, sanığın atılı suçtan mahkûmiyetine yeterli, hukuka uygun, kuşkudan uzak, yeterli ve inandırıcı kanıt bulunmadığından beraatına karar verilmesinde isabetsizlik görülmemiştir”. 28 Nisan 2013 tarihinde mahkeme, suçun sanık tarafından işlendiğine dair kesinlik olmadığı gerekçesiyle mahkemeyi kabul etmeye ve değerlendirmeye zorladığından, beraat kararının Teyit edilmesi gerektiğine oybirliği ile karar verilmiştir.

Manuel v. State Dosyasında mahkeme, gönderilen elektronik postayı işleyen bir suçla ilgili ayrıca bu e-postayı destekleyen tanık beyanı ile birlikte güvenilir delil kapsamında kabul etmiştir.¹²⁰ Mahkemeler, özellikle sosyal medya hesaplarının hacklenme ihtimaline, başkaları tarafından ele geçirilmesinin kolay olmasına, kullanıcı tarafından gerekli güvenlik ayarlarının yapılmamış olması ihtimaline binaen, bu platformlardan elde edilen delilleri tek başına güvenilir delil olarak kabul etmeme eğilimindedirler.¹²¹

4.5. Tüzel Kişilere Ait Sosyal Medya Hesaplarından Hakaret İçerikli Paylaşım Yapılması Hâlinde Kişilerin Cezai Sorumluluğu

Sosyal medya araçları, hedef kitlelerine ulaşmak isteyen kurumlar ve şirketler tarafından da yoğun bir şekilde talep görmektedir. Ticari kurumların yanı sıra dernekler, vakıflar ve sivil toplum kuruluşlarının da farklı platformlarda sosyal medya hesabı bulunmaktadır.

Tüzel kişiler, Türk Ceza Kanunu'nun 20. maddesinin ikinci fıkrası gereğince, *“Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımı uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır.”* hakaret suçunun faili olamazlar. Ancak, anılan kurumsal hesaplar marifetiyle işlenen hakaret suçlarındaki sorumlunun varlığı da bir gerçektir. Bu çerçevede, hakaret suçuna yol açan fiillerin tüzel kişiler namına yapılması halinde cezai yaptırım tüzel kişiliğin ilgili birimlerindeki gerçek kişilere yöneltilen olacaktır.¹²² Yargıtay'ın bu konudaki bir kararında bu durum *“Tüzel kişilerin birden fazla kanuni temsilci bulunup da suç, eylem ve fikir birliği içinde işlenmemiş ise sorumluluğun, cezanın şahsiliği ilkesine bağlı olarak temsil yetkisinin bölüşümündeki ağırlık ve sınırlara göre suçun şekli sorumlusuna değil, ayrıntısını bilen*

¹²⁰ Mehlman, Julia., “Facebook And Myspace In The Courtroom: Authentication Of Social Networking Websites” American University Criminal Law Brief, Volume 8 |Issue 1 Article 2, P.

¹²¹ Servet Yetim, **Sosyal Medyadan Elektronik Delil Toplama Ve Değerlendirme**, 1. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, 2016, S. 543.

¹²² Yenidünya, **A.G.M.**, S. 45, 46.

ve oluşumunda rolü olan temsilciye ait olacağı gözetilerek”¹²³ ceza verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Bu çerçevede, 5187 sayılı Basın Kanunu’nda da benzer bir yaklaşım mevcuttur. Kanunun cezai sorumluluk başlığıyla düzenlenen 11. maddesinde, “Basılmış eserler yoluyla işlenen suç yayım anında oluşur. Süreli yayınlar ve süresiz yayınlar yoluyla işlenen suçlardan eser sahibi sorumludur.” hükmü bulunmaktadır. Buradan yola çıkılacak olursa, bir kurumun ya da şirketin hesabından hakaret içeren bir paylaşım yapıldığında sosyal medya hesaplarını kontrol eden ve paylaşım yapanlar cezai sorumluluk sahibi olacaktır. Anılan maddede devamla; “Süreli yayınlarda eser sahibinin belli olmaması veya yayım sırasında ceza ehliyetine sahip bulunmaması ya da yurt dışında bulunması nedeniyle Türkiye’de yargılanamaması veya verilecek cezanın eser sahibinin diğer bir suçtan dolayı kesin hükümle mahkûm olduğu cezaya etki etmemesi hallerinde, sorumlu müdür ve yayın yönetmeni, genel yayın yönetmeni, editör, basın danışmanı gibi sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkili sorumlu olur. Ancak bu eserin sorumlu müdürün ve sorumlu müdürün bağlı olduğu yetkilinin karşı çıkmasına rağmen yayımlanması halinde, bundan doğan sorumluluk yayımlatana aittir.” hükmü yer almaktadır.

Bu bağlamda, sosyal medya hesaplarından mesul kişilere ulaşılamaması halindeyse, yetkili ve mesul müdür, yayın yönetmeni ve basın danışmanı gibi mesul müdürün bağlı olduğu kişi hesap vermek durumunda olacaktır. Her ne kadar, sosyal medya hesaplarından işlenecek suçlarda basın kanunundan baz alınıp yorum yapılabilse de bu konuda genel hükümlere göre karar alınmaktadır.

4.6. Sosyal Medya Üzerinden Gerçekleştirilen Hakaret Suçunun Sorumluluğu

Sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen hakaret suçunun sorumluluğu bağlamında, hakaret suçuna ilişkin paylaşımı yapan doğrudan mesul olmakla birlikte, içerik, erişim ve yer sağlayıcıları ile günümüzde sosyal

¹²³ Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 21.01.2020 Tarih Ve 2019/9078 Esas Ve 2020/442 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

medyada sıklıkla karşılaşılan çok sayıda üye sahibi grupların yöneticileri de sorumluluk taşımaktadır. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun çerçevesinde, erişim sağlayıcılar kullanıcılara internete erişim imkânı temin eden gerçek ya da tüzel kişileri ifade etmektedir. İçerik sağlayıcıları sanal ortamda kullanıcılara sunulan her türlü malumat ya da veriyi üreten ve sunan gerçek veya tüzel kişileri tanımlamakta, yer sağlayıcı ise sunulan hizmetleri ve içerikleri içeren sistemleri sağlayan gerçek ya da tüzel kişiler olarak nitelenmektedir.¹²⁴

İçerik sağlayıcılar kendi ürettikleri içerik nedeniyle sorumlu kabul edilmekte olup, bağlantı temin etmek amacıyla girilen içerikten sorumlu değildirler. Ancak, burada önemli olan husus, içerik sağlayıcılarının içeriğin sunulması ile kullanıcının bir maksada erişme talebi olduğunun belirlenebildiği durumlarda sorumlu olmalarıdır.¹²⁵ Ne var ki içerik sağlayıcı, bağlantıyı verişi biçimiyle, bağlantı sağladığı içeriği açıkça benimsemişse ve bağlantıyı verişi biçiminden, içerik sağlayıcının kendi internet sitesine bağlanan kişilerin ilgili bağlantıya ulaşmasını amaçladığı anlaşılıyorsa o içerikten ötürü de sorumlu tutulacaktır. Örneğin, içeriğinin suç oluşturduğunu bildiği halde, bu nitelikteki bir siteye link verilmesi, içerik sağlayıcının sorumluluğunu gerektirir.¹²⁶ Yer sağlayıcıları, yer sağladığı içeriğin suç konusu teşkil ettiği uyarısını aldığı suçu içeren içeriği yayından kaldırmak noktasında sınırlı bir mesuliyete sahiptir. Buna ilave olarak yer sağlayıcıları, hizmet sunduğu mecranın kullanıcılarının log kayıtlarını kanun ve yönetmelikle tespit edilen sürelerde saklamakla görevli ve yükümlüdürler. Erişim sağlayıcıları da yer sağlayıcıları gibi kullanıcıların paylaştıkları suç unsuru taşıyan içeriğe erişimi engellemekle, erişimi engelleme kararı verildiği durumlarda ise, engellenen yayınların alternatif erişim yollarını da önleyici önlemleri almakla, log kayıtlarını arşivlemekle ve bu bilgilerin doğruluğunu,

¹²⁴ Kaya, **A.G.E.**, S. 66 – 75.

¹²⁵ İlke Soysal. “Sosyal Medya Fenomenlerinin Hukuki Statüsü” Terazi Hukuk Dergisi, 2018, S.109-115 Cilt 13, Sayı 132.

¹²⁶ Şaban Cankat Taşkın, İnternet Erişim Yasakları, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, 1. Baskı, s. 170,171.

bütünlüğünü ve gizliliğini temin etmekle mesuldürler.¹²⁷ Örneğin, bir içeriğin altında yapılan yorumların “içeriği benimseme” açısından önemli olduğu söylenebilir. Çünkü bu yorumlar İnternet sitesinde editör kontrolünden sonra yayınlanmaktadır. Bu yorumlarda hak ihlali içeren ifadelerle rağmen içerik sağlayıcı o yorumlara ilişkin herhangi bir işlem yapmıyorsa söz konusu içeriği benimsediği ileri sürülebilir.¹²⁸

Erişim sağlayıcı telefon veya internet hizmetleri sağlar; ağ sağlayıcısı: temel ağ ekipmanını sağlar denilebilir. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçların Önlenmesine Dair Kanun ile yapılan yönetmelikte (5651 sayılı Resmî Gazete, 23 Mayıs 2007 tarih ve 26530 sayılı Kanun) İnternet servis sağlayıcıları (İSS'ler); erişim sağlayıcı, barındırma sağlayıcısı ve içerik sağlayıcı olarak üç ana grupta ele alınmalıdır. Yasal ifadesiyle internet kamu kullanım sağlayıcısı anlamına gelen internet hizmetini toplu olarak sunan hizmet sağlayıcılar, internet kafeler gibi bu yönetmeliğe dâhildir. Kanunda internet hizmet sağlayıcılarının tanımı yapılmış, yükümlülük ve sorumlulukları yer almış, internet kamu kullanım sağlayıcılarının tanımı ve yükümlülükleri de belirtilmiştir. Buna göre, Kanun, erişim sağlayıcıyı, kullanıcıların internet ortamına erişmesine izin veren herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak kabul etmiş; sistem barındırma hizmetleri ve içerikleri sağlayan veya işleten herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak barındırma sağlayıcısı; İnternet ortamı aracılığıyla kullanıcılara sunulan her türlü bilgi veya veriyi üreten, değiştiren veya sağlayan herhangi bir gerçek veya tüzel kişi olarak içerik sağlayıcı ve son olarak internet ortamını belirli bir yerde ve belirli bir zamanda kullanabilmelerini

¹²⁷ Ruhan M Erdem, Candide Şentürk, Sosyal Ağlar Üzerinden İşlenen Hakaret Suçlarında Ceza Sorumluluğu, Deü Hukuk Fakültesi, Şeref Ertuş Armağanı, C 19, Özel Sayısı, 2017, S 2708.

¹²⁸ Doğan KILINÇ, 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi C. XX, Y. 2016, Sa. 2, S. 613

sağlayanlar, internet kamusal kullanım sağlayıcısı olarak kişilere karşı sorumludur denilebilir¹²⁹.

Diğer yandan, sosyal medya platformlarındaki hızlı gelişim, anılan mecralardaki grupların içerik paylaşımlarında suç unsuru olup olmadığı, gruplardaki üyelerin gerçek hesap sahibi olup olmadıkları gibi hususlara ilişkin soru işaretleri oluşturmaktadır. Hakaret suçunun anılan sosyal medya gruplarında sıklıkla ve kolayca işlenebildiği düşünüldüğünde, grupların ve kişisel sayfaların çok sayıda kullanıcıyla iletişimde olması grup yöneticilerinin veya çok takipçili bireysel sayfaların sahiplerinin de suç teşkil eden paylaşımlara müsaade etmemeleri ve buna karşı tedbirler almaları da ayrıca önemlidir.¹³⁰

4.6.1. Sosyal Medyada Hakaret İçerikli Gönderinin Beğenilmesi ve/veya Paylaşılmasındaki Cezai Sorumluluk

Sosyal medya platformlarındaki kullanıcı sayısının yüksekliği hakaret içeren bir paylaşımı yapanlar ve bu paylaşımı beğenenler için de cezai sorumluluğuna yol açabilmektedir. Hakaret suçu teşkil eden paylaşımların beğenilmesi ve daha fazla kişiye ulaşması halinde mağdurun maddi ve manevi olarak uğradığı zararlar ciddi boyutlara ulaşabilmektedir.

Beğenme¹³¹ faaliyetiyle paylaşımın daha çok kullanıcı tarafından görülmesine beğenilmesine ve paylaşılmasına aracılık edilmesi¹³²,

¹²⁹ Özbakır, Ali Fuat, "İnternet servis sağlayıcılarının hukuki sorumluluğu." (2016).

¹³⁰ Soysal, A.G.E, S.109-115.

¹³¹ Hakaret İçeren Sosyal Medya Paylaşımını Beğenmek, Hakaret Suçunu Oluşturmaz. Sanığın, Sosyal Paylaşım Sitesi Üzerinden Müştekiye Hitaben "C. Oto Yıkama" Ve Temyize Gelmeyen Sanık "A.K." Profilleri Adı Altında Gönderilen Hakaret İçerikli Mesajları Beğenmekten İbaret Eyleminin, Bu Mesajların Sanık Tarafından Da İnternet Ortamında Paylaşıp Veya Başkalarına Aktarılmadığı Taktirde Hakaret Suçunun Unsurlarını Oluşturmayacağı, Kişisel Değerlendirme Kapsamında Kalacağı Gözetilmeden Ve Bu Husus Araştırılmadan, Yetersiz Gerekçeyle Hükümlülük Kararı Verilmesi, Kanuna Aykırı Olup Hükümün Bozulması Gerekmiştir. (Yargıtay 4. Ceza Dairesi 2013/5598 E. 2014/33171 K.)

¹³² "Sanığın, Twitterda Diğer Sanık Tarafından Paylaşılan Tweeti Retweetlediğinin, Kendi İkrarı İle De Sabit Olması Karşısında, Kamu Görevlisine Görevinden Dolayı Zincirleme Şekilde Hakaret Suçunun Unsurları Oluşturmuştur." (Yargıtay 18. Cd. 2015/10377 E., 2015/12777 K.)

beğenen kişinin içeriğin yayılmasına neden olması ve söz konusu işlemiyle içeriğe onay vermesi “*içeriği kendine mal etme*”¹³³ özelliği taşımasından dolayı faillik sıfatını haiz olduğu değerlendirilmektedir. Ancak, beğenen kişinin hakaret unsuru içeren paylaşıma özgün düşüncesini eklememiş olması kapsamında ele alındığında, beğenen kişinin içeriği kendine mal edecek şekilde hareket etmemiş olduğu, bu itibarla söz konusu suçun faili olmayacağı kabulü gerekmektedir.¹³⁴

Netice itibariyle, onur, şeref ve haysiyeti ihlal eden hakaret içeren bir paylaşım hakaretin özgün bir şekli olarak değerlendirilebilmekte, anılan içeriği paylaşan¹³⁵ kişinin fail olarak tanımlanabilmesi mümkün olabilecektir.¹³⁶

4.6.2. Sosyal Medya Üzerinden İşlenen Hakaret Suçunda IP Adresi Sahibinin Sorumluluğu

Kamuya açık yerlerde, internet kafeler, kütüphaneler, işyerleri, okul bilgisayarları, yurt, otel ve pansiyonlar gibi diğer umuma açık ortamlarda işlenen suçlarında fail tespit edilemediği sürece hakaret suçu cezasız kalabilmektedir. Çok sayıda kişinin kullanmadığı yerlerde işlenen hakaret suçunda IP adresi sahibinin sorumluluğu önem taşımaktayken, umuma açık yerlerdeki IP sahiplerinin de sorumlulukları bulunmaktadır.

Yargıtay konuya ilişkin verdiği bir kararında, “*Dosya kapsamından; davacının facebook sayfasına sinkaflı sözler içeren mesajlar gönderildiği, suça konu mesajların gönderildiği bilgisayarların IP numaralarının davalılara ait olduğu, davacının eposta ve facebook adreslerine mail ve mesaj atıldığı saatlerde, mailin ve mesajın bırakıldığı mail adresine davalıların internete çıkış yaptıkları IP adresi üzerinden bağlantı yapıldığı anlaşıldığından, dava konusu mesajların gönderilmesinden hat sahibi*

¹³³ Erdem, Şentürk, A.G.E., S 2717

¹³⁴ Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 26.11.2014 Tarih Ve 2014/20788 Esas Ve 2014/34231 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

¹³⁵ (Bir Kimseye Başka Bir Hesaptan Yazılan “Pislik, Namert, Edepsiz, Yalancı, Silah Kaçakçısı, Çirkef, İmansız, İzzetsiz, Şerefsiz” Gibi İfadeleri ‘Retweet’ Eden Kimse De Hakaret Suçunu İşlemiş Olur. Yargıtay 18. Ceza Dairesi 2018/7790, 2019/1445 K.)

¹³⁶ Erdem, Şentürk, A.G.E., S 2723.

davalılar sorumludur. Bu nedenle; gönderilen mesajlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, her iki davalının da yazılan mesajlardan sorumlu olduğu kabul edilmeli ve uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmelidir. Bu yön gözetilmeden yanılığlı gerekçe ile davanın tümünden reddine karar verilmesi doğru görülmemiş, kararın bozulması gerekmiştir.”¹³⁷ hükmüyle sosyal medya paylaşımında hakaret suçu işleyen ile mesajın gönderildiği IP adresinin sahibi de sorumlu tutulmuştur.

Yargıtay’ın bahse konu kararı cezanın kişiselliği prensibi çerçevesinde ele alındığında, suçun iştirakle işlenebileceği, bu bağlamda hakaret suçunun da iştirak durumunda işlenebilen bir suç olduğu yorumunu yapmak mümkündür. Suça teşvik, yardım ve azmettirme ile suç eyleminde kullanılan bilgisayar ve internet gibi araçları temin etme gibi hallerde IP adresi sahibinin cezalandırılabilmesi olanak dahilindedir. Ancak, IP adresi sahibinin kasıtlı olarak suç teşkil eden bir eyleme destek olduğu somut, açık ve kesin bir şekilde ispatlanmadan ceza verilmesinin ceza hukuku bakımından hukuka aykırı olacağı değerlendirilmektedir.

4.6.3. Sosyal Medyada Yapılan Hakaretin Silinmesi Sonucu İspat Sorunu, Tanık ve İspatın Hukuki Geçerliliği

Sosyal medya aracılığıyla işlenen hakaret suçunda iletinin silindiği durumlarda yapılabilecekler yukarıda ilgili başlık altında izah edilmeye çalışılmış, faillerin belirlenmesi sonrasında olay somutlaştırılabileceği tartışılmıştır. Ancak, hakaret suçuna temel teşkil eden paylaşımın silinmesi halinde de haysiyetleriyle oynanan kişilerin mağduriyetlerinin giderilmesi, itibarlarının muhafaza edilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, yapılan bazı işlemlerde silinen içeriğe erişilebilmesi bakımdan Facebook, Twitter ve Instagram sosyal medya platformlarına iletilen müzekkerelere yanıt alınamamakta, faile ilişkin bilgi edinme çabaları akim kalmaktadır. Bu gelişme de anılan durumun tanıkla kanıtlanması lüzumunu doğurmaktadır.

¹³⁷ Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 06.03.2019 Tarih Ve 2016 / 16612 Esas Ve 2019 / 1233 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

Beyan delili türlerinden en önemlisi olarak ifade edilen tanık beyanının güvenilir olması çok önemlidir. Zira, kovuşturma sürecinde mahkeme tanığın beyanını muteber görmezse, diğer deliller bakmak suretiyle bir karara varabilmektedir.¹³⁸ Bu çerçevede, tanık beyanlarının güvenilirliği, delil niteliği taşıması bakımından tanığa yemin ettirme, tanığın güvenilirliğinin denetlemek için soru sorma, çapraz sorgu, yüzleştirme, tanığın tekrar dinlenilmesi gibi yargılama faaliyetleri icra edilebilmektedir.

Hakaret suçun sebebiyle ceza verilebilmesini teminen işlenen hakaret eyleminin açık ve net bir biçimde kanıtlanması gerekmektedir. Bu aşamada, kanıtlanması için başka bir yol kalmadıysa tanık beyanlarına başvurmak önem taşımaktadır. Ancak, tanık beyanlarının muteber olması için tutarlı, birbiriyle çelişmeyen ve şikayetçinin ifadelerini teyit eden özellikte olması elzemdir. Aksi takdirde tanıkla ispat hukuki bakımdan geçersiz olacaktır. Sosyal medya aracılığıyla işlenen hakaret suçunda ileti silindiği durumlarda, tanığın ilgili görüntüyü görüp görmediği incelenmesi ve failin sosyal medya hesabına ulaşım yapılamadığı araştırılması gerekmektedir. Bu çerçevede, hakaret suçunu işleyen hesabının herkese açık olup olmadığı, kapalıysa suçun işlendiği tarihte tanığın hesaba erişiminin olup olmadığı konularının açıklığa kavuşturulması önem arz etmektedir.

Sosyal medya aracılığıyla işlenen hakaret suçunda ileti silinmediği durumlarda tanığın milliyetinin önemi bulunmamakla, tanığın anılan ihtilafın tarafı olmaması yeterli görülmektedir. Bu bağlamda, soruşturma sürecinde suç şüphelisi olması muhtemel kişilerin de tanık olarak kabul edilmemesi gerekmektedir. Ayrıca, anılan suç nedeniyle zarar görmüş kişinin tanıklığı da edilmeyecektir.¹³⁹

Yargıtay konuya ilişkin verdiği kararında, *“Bir suça beş duyusu marifeti ile tanık olmuş bir kimsenin anlatımları olayı yansıtır. Ne var ki bir ispat*

¹³⁸ Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 5. Bs., Ankara, Seçkin Yayınevi, 2017, S. 510.

¹³⁹ Cumhuriyet Şahin, Neslihan Göktürk, **Ceza Muhakemesi Hukuku II**, 5.Bs, Ankara, Seçkin Yayınları, 2016, S.33, 34.

aracına delil diyebilmek için olayı bir şekilde temsil etmesi, olayı yansıtması yetmez. Bu yansıtmanın akla, yani bilime, maddi gerçeğe ve hukuka uygun olması da şarttır. Bu vasıfları taşımayan bir ispat aracına teknik anlamda delil denilemez."¹⁴⁰ diyerek kanıtların ve tanık¹⁴¹ ifadelerinin doğru olması gerektiğini vurgulamıştır. "Ceza yargılamasının en önemli ilkelerinden biri olan "in dubio pro reo" yani "kuşkudan sanık yararlanır" ilkesi uyarınca, sanığın bir suçtan cezalandırılmasının temel koşulu, suçun kuşkuya yer vermeyen bir kesinlikle ispat edilmesidir. Gerçekleşme şekli kuşkulu ve tam olarak aydınlatılamamış olaylar ve iddialar sanığın aleyhine yorumlanarak mahkûmiyet hükmü kurulamaz."¹⁴² Yargıtay'ın bu kararları doğrultusunda akla, bilime, maddi gerçeğe ve hukuka uygun tanık beyanlarının sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçunda delil özelliği taşıdığı söylenebilmektedir. Tanıkla ispat mahkeme tarafından hükmün tesisi için yeterli olduğundan şüpheden sanık yararlanır prensibi gereğince, suçun şüpheye yer verilmeden kanıtlanmasının gerektiği de akıldan çıkarılmamalıdır.

Sosyal medya çok geniş bir alan olmakla birlikte, sanal âlemde sahte hesaplar açılabilen, sahte hesaplarla hakaret suçu işlenebilen, sahte hesaplarla tanıklar aldatılabilmektedir. Bu kapsamda, somut olayın ortaya çıkarılmasını teminen daha önce ifade edilen deliller ile delillerin elde edilmesi metotları ile tanık ifadesinin desteklenmesi yalnızca tanığın beyanına dayanarak alınan kararlara nazaran daha sıhhatli olacaktır.

İkna edici kanıt, takdirin kanıtıdır. Ancak, bu isteğe bağlı bir delildir ve kanunla düzenlenmemiştir. Çünkü Kanundaki ihtiyari deliller açıktır. Bunlar arasında, ikna edici kanıt olarak adlandırılan isteğe bağlı bir kanıt yoktur. Kanunla düzenlenmeyen isteğe bağlı delillerin yer alacağı delil türü, özel yargının temelini oluşturur. Bu takdire bağlı delil ile ilgili olarak

¹⁴⁰ Yargıtay Cgk, 22.11.2018 Tarih Ve 2017 / 723 Esas Ve 2018 / 562 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

¹⁴¹ Telefonda Hakarete Uğrayan Kişi, Hoparlörden Kendisine Hakaret Edildiğine Şahit Olan Birisini Tanık Olarak Gösterebilir. (Yargıtay 4. Ceza Dairesi Esas: 2013/8808 Karar: 2015/23904)

¹⁴² Yargıtay Cgk, 06.03.2012 Tarih Ve 2011 / 387 Esas Ve 2012 / 75 Karar Sayısı İle Verdiği Kararı.

Yargıtay tarafından verilen örnekler ve doktrin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 367. maddesi kapsamında değerlendirilebilecek örneklerdir. Kesin kanıtların gövdesi geniştir. Bir veya farklı yargı kararları, trafik kayıtları, noter belgeleri, noter raporları, mahkeme kayıtlarındaki tanık ifadeleri, bilirkişi görüşleri, satış sözleşmesine ilişkin faturalar ve ilgili kayıtlar gibi. Bu örnekler, her bir davanın niteliğine bağlı olarak, yargıç tarafından resen veya tarafların talebi üzerine serbestçe değerlendirilmelidir. Bu ifade kesin değildir. Bununla birlikte, nihai karar, tarafların farklı olduğu düşünülen diğer durumlarda üçüncü tarafları etkiler. Güçlü kanıtlara rağmen yargıç aksine karar verebilir. Güçlü kanıt olarak kabul edilen düşünceler kullanılabilir. Bu konudaki kararlar gerekçelendirilmelidir. Bu kanıt mevcutsa yargıç, tanık veya bilirkişi gibi diğer kanıtlara başvurabilir. Bu delil, hâkimi bağlamayacağı için kesin bir delil değildir. Hâkim, gerekli tüm kanıtları kendiliğinden veya tarafların iddialarına ve itirazlarına dayanarak incelemelidir. Güçlü kanıt olarak kabul edilen başka bir davadan belge örnekleri mevcut davaya dahil edilmelidir. Nihai kararda, ortaya çıkan sorunlar olumlu ya da olumsuz çözülmezse, bu noktalara güçlü kanıt olarak güvenilmemelidir. Bu delillerin varlığına rağmen hâkim, gerekli uzmanlık ve araştırmayı yapmalı, eksik incelemeyle karar vermemelidir. Hâkim, ikna edici delilleri değerlendirdikten sonra kendi bilinçli kanaatine göre karar vermelidir.

E-imza teknolojileri, e-imzalı kayıtların kanıtsal değerini korumak için sahip olması gereken özellikleri karşılayabilirken, önümüzdeki yıllarda nasıl bir durumla karşılaşılacağına dair şüpheler henüz çözümlenmemiştir. Teknolojik yaşlanma gibi çeşitli riskler bulunmaktadır. E-imza algoritmalarının, saldırı olasılığı gibi güvenlik açıkları, uygulama yazılımının olmaması ve teknolojik geç yöntemlerinin sonuçları henüz yeterince görülmemektedir. Bu riskler, e-imzanın doğrulanamaması durumunda ne yapılabileceği veya doğrulama sırasında bir şüphe varsa, kayıtların kanıtsal değeri nasıl korunabilir sorularını gündeme getirmektedir. E-imza konusunda şüphe duyulması halinde sertifika doğrulanır ve karara varılamazsa bir uzmana danışılabilir. Bunlara ek

olarak, elektronik kayıt yönetim sistemlerinde (ERMS) kaydedilen e-imzalı kayıtların kanıtsal değerini korumak için başka mekanizmaların da kullanılabilmesi düşünülmektedir. Bu mekanizmalardan biri olarak, kayıtların mevzuattaki kanıtsal niteliklere göre üretilip üretilmediğini değerlendirmek için bir kontrol listesinin kullanılabilmesi, kayıtların kanıt niteliğindeki değerinin korunmasına olumlu katkı sağlayacağı ileri sürülmektedir¹⁴³.

Sonuç

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte sosyal medya hayatımızın vazgeçilmez bir parçası haline geldi. İnsanlar hayatla ilgili düşüncelerini, kişisel bilgilerini, fotoğraflarını ve anlarını sosyal medya ile özgürce ve anında paylaşabilseler de bu hız ve kolaylık insanlar için de tehdit oluşturmaktadır. Bir paylaşım veya gönderi hakkındaki düşünceleri bu kadar hızlı ve kolay bir şekilde ifade etmek, bazen insanları hakaret ve tehditlerle karşı karşıya getirir. Türk Ceza Kanununun 125/1 maddesinde hakaret suçu şu şekilde tanımlanmaktadır:

Bir kimsenin haysiyetini, şerefini ve itibarını zedeleyebilecek somut bir fiil veya gerçeği başka birine atfeden veya küfrederek haysiyetine, şerefine ve itibarına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun yokluğunda işlenen bir hakaretin suçlu olması için, eylemin en az üç kişinin daha huzurunda işlenmesi gerekir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yer alan aşağıdaki hüküm ile: Fiilin mağdura yöneltilen sesli, yazılı veya görsel bir mesajla işlenmesi hâlinde, yukarıdaki fıkrada belirtilen cezayı mahkeme emreder. Suçun işitsel, yazılı veya görsel bir mesajla işlenmesi suçun temel şekliyle aynı kabul edilir.

Suçun kanuni tanımından da anlaşılacağı üzere; bu tür somut fiil veya gerçek veya küfür, muhatabın haysiyetini, şerefini ve itibarını objektif olarak zedeleyecek derecede ise bu durum hakaret suçu kapsamında değerlendirilir. Eleştiri niteliğindeki ifadelerin bu suç kapsamına girmediği önemle belirtilmelidir. Diğer bir deyişle, bu ifadelerin kişinin

¹⁴³ Çiçek, Niyazi. "Elektronik imzalı belgelerin delil değerinin korunmasında mevzuatta öngörülen delil özelliklerinin incelenmesi." (2020).

haysiyetine, şerefine ve itibarına zarar vermesi hâlinde Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesi anlamında hakaret suçu meydana gelmiş demektir. Türk Ceza Kanununun 125. maddesiyle suçun kanuni tanımına tekabül eden fiillere internet veya sosyal medya aracılığıyla suçun işlenmesine ilişkin herhangi bir ayırım yapılmaksızın cezai yaptırımlar uygulanacaktır. Ancak bu suç duyurusuna konu olduğu için mağdur tarafın soruşturma ve kovuşturma işlemlerinin başlatılması için ilgili suç duyurusunda bulunması gerekmektedir.

Hakaret suçunun faili veya kurbanı herkes olabilir. Ancak, suçun mağdurunun kimliğinin belirlenmesi veya tanımlanabilir olması gerekir. Yukarıdaki cümleden anlaşılması gereken, herkesin suçlama eylemi ile kastettiğini anlamasıdır. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, ortalama bir kişinin suç teşkil eden fiilleri gördüğü anda kelimelerin muhatabını anlayıp anlamayacağı belirlenebilirlik kriteri olarak değerlendirilir. (Yargıtay 4.Hukuk Dairesi'nin 26.12.2017 tarih ve 2016/2955 E., 2016/8684 K. sayılı kararı)

Hakaret suçu, mağdur olan tarafın karşısında veya yokluğunda işlenebilir. Söz konusu maddenin başlangıcında şu cümle yer almaktadır: “Zarar gören tarafa mektup, telefon, telgraf veya benzeri yollarla işlenen hakaret, sanki davada işlenmiş gibi cezalandırılır. Mağdur tarafın yüzü”. İnternette hakaret, e-posta, görüntülü sohbet veya anlık mesajlaşma yoluyla ya da sosyal medya yoluyla yapılan gönderiler yoluyla kamuya açık olarak işlenebilir. 125 inci maddenin dördüncü fıkrası uyarınca verilecek ceza, suçun alenen işlenmesi hâlinde altıda bir oranında artırılır.

Sosyal medya üzerinden işlenen hakaret suçuyla ilgili olarak, kişileri en çok endişelendiren “bu fiillerin kimler tarafından işlendiği ve bunun ispatıdır”. Öncelikle “hangi bilgisayar aracılığı ile işlemin yapıldığı” hakkında bilgi veren IP verilerinin bulunması gerekmektedir. Fikri mülkiyet verileri, Cumhuriyet Savcılığı tarafından yapılacak ilgili soruşturma ile ortaya çıkar. ABD merkezli Facebook, Twitter, Instagram ve YouTube gibi sosyal ağ siteleri IP adreslerini 90 günlük bir süre boyunca saklar

Hakaret suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda şerefe karşı suçlar kapsamında değerlendirilmiştir. Bu bölüm kişilerin birey olmasından kaynaklanan onur, haysiyet, şeref ve itibarını korumakta, uzun süre ve emekle tesis edilen bu manevi değerlere yapılan saldırıları önlemeyi amaçlamaktadır.

Kişilerin itibar ve manevi değerlerine yönelen hakaret suçu, yüz yüze olabileceği gibi farklı iletişim araçları ve sosyal medya platformları aracılığıyla da işlenebilmektedir. Ancak, hakaret suçunun cezası her hal ve karda aynı kalmamakta, alenilik unsurunun devreye girmesiyle temel cezanın artırılması sonucuna ulaşırabilecektir. Ancak, internet ve sosyal medyanın derin ve her engeli aşabilen yapısı nedeniyle suçu işleyenlerin, suçun işlendiği yerin ve zamanın belirlenmesini oldukça zor olabilmektedir. Sosyal medya platformlarına sahip şirketlerin uluslar üstü yapıları ulusal hukuktan ziyade kendi etik kurallarını ifade özgürlüğü ekseninde yürütmelerine neden olmaktadır. Bu durum da zaman zaman ifade özgürlüğünün sınırlarının hakaret, taciz ve nefret suçu gibi alanlara kadar genişleyebilmesine yol açmaktadır. Sosyal medya kullanımının kişisel verilerle gerçekleştirilmesi bu konuda alınabilecek bir önlem olarak değerlendirilebilirken, sosyal medya araçlarının dünyanın farklı yerlerindeki toplumsal hareketleri tetikleyerek, halkların özgürlük, demokrasi ve insan hakları taleplerini dile getirdikleri mecralar olmaları nedeniyle takma isimlerin kullanımının devam ettirilmesi gerektiği de ifade edilmektedir.

Diğer taraftan, sosyal medya aracılığıyla hakaret suçu işleyenlerin sanal ortamın bulanıklığına güvenerek, pervasızca suç işlemelerinin de engellenmesi gerekmektedir. Bu çerçevede gerek ulusal hukuk düzenlemelerinin geliştirilmesi gerek anılan mecralardaki paylaşımlara ilişkin uluslararası iş birliğinin ilerletilmesi sosyal medya yoluyla işlenen hakaret suçunun caydırıcı yaptırımlara kavuşması bakımından oldukça önemlidir.

Kaynakça

Kitaplar

- [1] ARTUK, M. E. / GÖKCEN, A. / ALŞAHİN M. E. / ÇAKIR K.: *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, 17. Baskı, Ankara 2018: Adalet Yayınevi.
- [2] ÇETİN, E.: *Hakaret Suçları*, Ankara 2008: Seçkin Yayınları 3. Baskı.
- [3] DEMİRBAŞ T.: *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Ankara 2009: Seçkin Yayınları, 6. Baskı, Ankara.
- [4] DÜLGER, M. V.: *Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku*, Ankara 2020: Seçkin Yayıncılık, 8. Baskı.
- [5] KOCAOĞLU, S. S.: *Hakaret Suçu*, Ankara 2019: Seçkin Hukuk, 1. Baskı.
- [6] TAŞKIN, Ş. C.: *İnternet Erişim Yasakları*, Ankara 2016: Seçkin Yayıncılık, 1. Baskı.
- [7] ÖZBEK, V. Ö. / Doğan, K. / Bacaksız, P. / Tepe, İ.: *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara 2017: Seçkin Yayınevi, 12. Baskı.
- [8] PARLAR, A. / BANKO, M.: *Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar*, Ankara 2014: Adalet Yayınevi.
- [9] POLAT, H. / ARIÇ, M. / DEMİR, Ö.: *Bilişim Suçları ve Bilişim Yoluyla İşlenen Suçlar*, Ankara 2015: Adalet Yayınevi.
- [10] SOYASLAN, D.: *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Ankara 2018: Yetkin Yayınları, 12. Baskı.
- [11] ŞAHİN, C. / GÖKTÜRK, N.: *Ceza Muhakemesi Hukuku II*, Ankara 2016: Seçkin Yayınları, 5. Baskı.
- [12] TANERİ, G.: *Hakaret Tekzip Tazminat*, Ankara 2013: Bilge Yayınevi, 2. Baskı.

- [13] YENİSEY, F. / NUHOĞLU, A.: Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara 2017: Seçkin Yayınevi, 5. Baskı.
- [14] YETİM, S.: Sosyal Medyadan Elektronik Delil Toplama ve Değerlendirme, Ankara 2016: Seçkin Yayınları, 1. Baskı.
- [15] YURTCAN, E.: Yargıtay Kararları Işığında Hakaret Suçları, Ankara 2019: Seçkin Yayınları, 4. Baskı.

Makaleler

- [1] APAYDIN, C.: “Bilişim Sisteminin İşleyişini Engelleme ve Bozma Suçları”, *Ceza Hukuku Dergisi*, 2015, 10(29), 205-264.
- [2] ARISOY, M.: “Hakaret”, *TBB Dergisi*, 2007, Sayı 72.
- [3] ARSLAN, M. E.: “Sosyal Medyada Kişilik Hakları İhlalleri ve Korunma Yolları”, *Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2017, 7(2), 123-154.
- [4] AYDIN, D.: “Türk Ceza Kanunu’nda Hakaret Suçu, Prof. Dr. Nur Centel’e Armağan”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2013, 19 (2), 879-918.
- [5] BECAN, C.: “Değişen İletişim Ortamında Kurumsal Blogların Çağdaş Halkla İlişkiler Alanındaki Yeri: Kavramsal Bir Çerçeve”, *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 2011, 21, 47-59.
- [6] CARR, C. T. / HAYES, R. T.: “Social Media: Defining, Developing, and Divining”, *Atlantic Journal of Communication*, 2015, 23:1, 46-65.
- [7] CINGI, M.: “Online Pazarlama İletişiminde Kullanılan Video İçeriklerinin Ürün Tanıtımına Etkisi”, *Humanities Sciences*, 2015, 10(4), 145-163.
- [8] ÇAMAK, S.: “Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarına Göre İfade Özgürlüğünün Sınırlanması”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2016, 4(6), 1067-1090.

- [9] ÇALIŞKAN, M. / MENCİK, Y.: “Değişen Dünyanın Yeni Yüzü: Sosyal Medya”, *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 2015, 50, 254-277.
- [10] ERDEM, R. M. / ŞENTÜRK, C.: “Sosyal Ağlar Üzerinden İşlenen Hakaret Suçlarında Ceza Sorumluluğu”, *DEÜ Hukuk Fakültesi, Şeref Ertaş Armağanı*, 2017, C 19, Özel Sayısı.
- [11] ERDOĞAN, Y.: “Sosyal Medya Aracılığı ile İşlenen Hakaret Suçu”, *Antalya Bilim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2015, Cilt 3, Sayı 6.
- [12] ERKUL, E. R.: “Sosyal Medya Araçlarının (Web 2.0) Kamu Hizmetleri ve Uygulamalarında Kullanılabilirliği”, *Türkiye Bilişim Derneği*, 2009, 116, 96-101.
- [13] ERSOY, U.: “Ceza Hukukunun Gri Alanı: Tehlike Suçları”, Yargıtay Başkanı İsmail Rüştü Cirit’e Armağan, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2020, 11(41), 27-64.
- [14] GÜLSEREN, F.: “İnternet Ortamında İşlenen Hakaret Suçları”, *LAÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 2013, 4 (1)
- [15] GRIFFEN, S.: (Ed) Barbara Trionfi, Defamation and Insult Laws in the OSCE Region: A Comparative Study, Organization for Security and Co-operation in Europe The Representative on Freedom of the Media, 2017.
- [16] İSMAYILOV KARADOĞAN, E. / SUNAL, G.: “Gözetlenen ve Gözetleyen Bir Toplumda, Beden ve Mahremiyet İlişkisi: Facebook Örneği”, *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2012, 3(18), 21-41.
- [17] KAYA, M.: “Sosyal Medya ve Sosyal Medyada Üçüncü Kişilerin Kişilik Haklarının İhlali”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2015, 28(119), 277-306.
- [18] KILIÇ, M. S.: “Siber Suçlarla Mücadelede Log Yönetiminin Önemi”, *İstanbul Barosu Dergisi*, 2015, 89(1), 103-130.

- [19] KILINÇ, D.: “5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun’un 9/A Maddesi Çerçevesinde Özel Hayatın Korunması”, *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XX, Y. 2016, Sa. 2
- [20] KOÇ, İ. / ÇAKIR, H.: “Denetim Süreçlerinde Dijital Delillerin Elde Edilmesi ve Korunması”, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 2015, 12(2), 1092-1110.
- [21] KOLBÜKEN, B.: “Cumhurbaşkanına Hakaret Suçu Üzerine Bir Deneme”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2015, 43.
- [22] KONUK, N. / APAY, Y. “Sosyal Medyada İşlenen Suçlara İlişkin Yargıtay Ceza Daireleri Kararlarının İçerik Analizi ile İncelenmesi”, *Yeni Yüzyılda İletişim Araştırmaları*, 2019, İksad Yayınları.
- [23] MAHMUTOĞLU, F.: “Karşılaştırmalı Hukuk Bakımından İnternet Søjelerinin Ceza Sorumluluğu”, *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 2011, 59 (1-2), 39-4
- [24] URL-1 TDK Güncel Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2020)
- [25] ÖZAYDIN, Ö.: “Sosyal Medya Aracılığıyla Kişilik Haklarının İhlali”, *Fasikül Hukuk Dergisi*, 2019, 11(111), 511-521.
- [26] ÖZEN, M.: “Hakaret Suçu ve İnternet Yoluyla İşlenmesi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2008, s.75, Ankara.
- [27] ÖZKUL, D.: “Bilişim Sistemi Kavramı ve Bilişim Sistemlerinin Denetimi”, *Sayıştay Dergisi*, 2002, 13(44), 11-34.
- [28] SOYSAL, İ.: “Sosyal Medya Fenomenlerinin Hukuki Statüsü”, *Terazi Hukuk Dergisi*, 2018, Cilt 13, Sayı 132.
- [29] TÜRAY, A. / ERDOĞAN, I.: “Gıyapta Hakaret Suçunda İhtilatın Hukuksal Niteliği”, *D.E.Ü. Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr.

- Durmuş TEZCAN'a Armağan, 2019, C.21, Özel Sayı, s. 1325-1374
- [30] UYANIK, F.: “Sosyal Medya: Kurgusallık ve Mahremiyet”, Kocaeli Üniversitesi Yeni Medya Kongresi, Kocaeli Üniversitesi, 2013, Kocaeli.
- [31] YENİDÜNYA, A. C. / Alşahin M. E.: “Bireyin Şerefine Karşı Suçlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2007, 19(68), 43-93.
- [32] YURDAKUL, M. / DALKILIÇ, N.: “Sigortacılık Sektöründe Dijital Çağ”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, Sayı: 50, 49-67.

Elektronik Kaynaklar

- [1] KARAGÖZ, K.: İfade Özgürlüğü ve İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Sınırlandırılması Sorunu. (Doktora Tezi) Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2004.
- [2] ÖZOCAK, G.: “Sosyal Medyada İşlenen Suç Tipleri ve Suçluların Tespiti.” Özocak Hukuk & Danışmanlık. <http://www.ozocak.com/Dosyalar/a104b3.pdf> (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2020.)
- [3] ÜSKÜDAR, Ç.: (2020) Sosyal Medya Yoluyla Hakaret Suçu, <https://www.uskudar.av.tr/sosyal-medya-yoluyla-hakaret-sucu/#Sosyal-Medya-Yoluyla-Hakaret-Sucu> (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2020)

Tezler

- [1] KOÇ, S.: “Hukuksal Bağlamda Sosyal Medya Analizi ve Kıyaslamalı Mevzuat Önerileri”, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2013.

- [2] SEZEN, D.: Türk Ceza Kanunu'nda Hakaret Suçu (Yüksek Lisans Tezi), Çankaya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2016.
- [3] YILLAR, H.: 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Hakaret Suçu (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku, Kocaeli 2008.

Diğer Kaynaklar

- [1] Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi,
https://www.echr.coe.int/documents/convention_tur.pdf
- [2] İnternet Toplu Kullanım Sağlayıcıları Hakkında Yönetmelik,
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/04/20170411-3.htm>
(Erişim Tarihi: 23.11.2020)
- [3] T.C. Anayasası
<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> (Erişim Tarihi: 23.11.2020)
- [4] Anayasa Mahkemesi
<https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/18101>
(Erişim Tarihi: 28.11.2020)

Yargıtay Kararları

- [1] Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 18.06.1975 tarih ve 1975 / 3417 Esas ve 1975 / 3467 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [2] Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 07.02.2018 tarih ve 2017 / 4286 Esas ve 2018 / 1180 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [3] Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 10.04.2018 tarih ve 2016 / 13808 Esas ve 2018 / 5325 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [4] Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 18.04.2018 tarih ve 2017 / 3587 Esas ve 2018 / 4608 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [5] Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 25.02.2015 tarih ve 2014 / 30486 Esas ve 2015 / 12608 karar sayısı ile verdiği kararı.

- [6] Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 17.09.2019 tarih ve 2018 / 1504 Esas ve 2019 / 12473 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [7] Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 05.12.2018 tarih ve 2016 / 16765 Esas ve 2018 / 16481 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [8] Yargıtay 18. Ceza Dairesinin 17.09.2019 tarih ve 2019 / 7465 Esas ve 2019 / 12402 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [9] Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 13.01.2016 tarih ve 2015 / 4151 Esas ve 2016 / 259 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [10] Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 05.12.2005 tarih ve 2004 / 8763 Esas ve 2005 / 21445 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [11] Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 21.01.2020 tarih ve 2019 / 9078 Esas ve 2020 / 442 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [12] Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 26.11.2014 tarih ve 2014 / 20788 Esas ve 2014 / 34231 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [13] Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 06.03.2019 tarih ve 2016 / 16612 Esas ve 2019 / 1233 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [14] Yargıtay CGK, 22.11.2018 tarih ve 2017 / 723 Esas ve 2018 / 562 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [15] Yargıtay CGK, 06.03.2012 tarih ve 2011 / 387 Esas ve 2012 / 75 karar sayısı ile verdiği kararı.
- [16] Yargıtay 12. Ceza Dairesinin 2013 / 2454 Esas, 2013 / 25865 karar sayısı ile verdiği kararı.